

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 365
Субота, 27 децембар 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ЗЛАТО!
ГОМИЛЕ
ЗЛАТА!

ОВО ЈЕ ДА ЧО-
ВЕКУ СТАНЕ ДАХ!
НИСАМ МИСЛИЛА
ДА НА СВЕТУ
ИМА ТОЛИКО
ЗЛАТА!

НЕ ВИ НИ СМЕЛО ДА ГА
БУДЕ... ВАН ТРЕЗО-
РА НАЦИОНАЛНИХ
БАНАКА! ТРЕБА
ДОБРО ДА ПРЕГЛЕ-
ДАМО ОВАЈ
БРОД!

ДА
ПРИТИСНЕМ
ЈОШ КОЈЕ
ДУГМЕ...

ОТВАРАЈУ СЕ
НЕКЕ ТАЈНЕ
ПРЕГРАДЕ, ДА
НИКАКВИХ
ДОКУМЕНАТА...
ЧЕКАЈТЕ!

ФЛАШЕ!
ОТКРИО САМ!
ТО ЈЕ ТО!

НИЈЕ НИ ЧУДО
ШТО НИСМО
НАШЛИ
НИКАКВЕ
ПАПИРЕ
НИ
МАПЕ!

ОВАЈ
МАГНЕ-
ТОФОН...

... БЕЛЕЖИ МИСЛИ
НА МАГНЕТСКЕ КА-
ЛЕМОВЕ! ТО ЈЕ
УСТВАРИ БРОД-
СКИ ДНЕВНИК!

МОЖЕШ
ЛИ ДА ИХ
ЧИТАШ?

ШТА КАЖУ
ТИ КАЛЕ-
МОВИ?

ОВАЈ ИЗГЛЕДА ДА
ПРЕВОДИ НЕКИ ЧУ-
ДАН ЈЕЗИК НА
ФРАНЦУСКИ... ЗА-
ТИМ НА ЕНГЛЕСКИ
ШПАНСКИ... ИТА-
ЛИЈАНСКИ...

ЧОВЕЧЕ! КАКВА
СРЕЋА! ИМАМО
КЉУЧ ЗА ТАЈ
НЕПОЗНАТИ
ЈЕЗИК!

ЧУДНО! ЈЕДНО-
СТАВНИМ ОД-
ШАЊЕМ ОВОГ
КАЛЕМА УЧИМ
ТАЈ ЈЕЗИК!
ДА' ЧИЈИ
ЈЕ ТО
ЈЕЗИК?

ОВАЈ КАЛЕМ
САДРЖИ УПУТСТВА
ЗА ПЛОВИДБУ!
БИО САМ У
ПРАВУ!
ОНИ СУ ДОШЛИ
С ДНА
ОКЕАНА!

ПОШТО СУ ПРОЧИТАЛИ ТУЦЕ КАЛЕМОВА

ЗАР ЈОШ
СУМЊАШ
ФЛАШЕ?

СЕМ АКО СВИ НЕ САЊА-
МО, ОВА КУГЛА ЈЕ ДОШЛА
ИЗ АТЛАНТИДЕ! СВЕ
ЛЕГЕНДЕ О ПОТОНУЛОМ
КОНТИНЕНТУ...

СРЕЊНА
НОВА
ГОДИНА

... СВЕ СУ ЗАСНО-
ВАНЕ НА ИСТИ-
НИ! ОВО ЋЕ
БИТИ НАЈВЕ-
ЋЕ НАУЧНО
ОТКРИЋЕ
НАШЕГ
ВЕКА!

ДА! АКО МОЖЕ-
МО ДА ДОКА-
ЖЕМО ДА ОВО
НИЈЕ САМО ША-
ЛА КАКВОГ
ПИСЦА
ФАНТА-
СТИЧНИХ
РОМАНА!

ЧУЈ, ФЛАШЕ!
ОВИ КАЛЕМОВИ
НЕ ГОВОРЕ САМО
О ПОРЕКЛУ БРОДА...
ВЕЋ И ЗАШТО ЈЕ
НАТОВАРЕН
ЗЛАТОМ!

ОВА ДВОЈИЦА
ПРЕМИНУЛИХ
ДОБИЛИ СУ НАРЕ-
ЂЕЊЕ ДА ЊИМЕ
ПРЕПЛАВЕ
СВЕТ...

ДА! А КАД ЗЛАТА БУДЕ У ТО-
ЛИКОЈ КОЛИЧИНИ, ОНО ЋЕ
ПОСТАТИ БЕЗВРЕДНО! ТО
ЗНАЧИ ДА ВИ СЕ СВЕ ЗЕМЉЕ
НАШЛЕ У ФИНАНСИСКОМ
ХАОСУ! А ТАДА СЕ ОВАШТА
МОЖЕ ДОГОДИТИ!

ХМ! УМЕСТО ДА
КУГЛУ ПРЕДАМО
КАКВОМ МУЗЕЈУ,
БИЋЕ БОЉЕ ДА
ЈЕ ИСКОРИСТИ-
МО САМИ И ДОЗНА-
МО ШТА СУ ЈУДИ
ИЗ АТЛАНТИДЕ
НАМЕРАВАЛИ!

ЧИТАШ МИ
МИСЛИ,
ФЛАШЕ!

НАСТАВИКЕ СЕ

У овом броју:

- МАНОЈЛО „ПАДО-БРАНАЦ“
- ЈЉУБАВ КОЈА ЈЕ ОТВОРИЛА ПУТ ЗА АРКТИК
- УСАМЉЕНИЦИ ОКЕАНА
- СТРИПОВИ:
Биш челик, Паја, Микс, Флаш Гордон, Бим и Бум, Успљена лепотица, Попов и Вучко

МОГУЋНО ЈЕ

Да ли је могућан овај приказ? Је ли лане овако питомо и поверљиво? Познати природњак Брем каже да је теже одгајити срну у зоолошким вртovima и забранима него друге јелене, јер је њена природа необуздана. Срна воли да пробира храну. Јако је осетљива, тешко може да се задовољи, крошка је и нежна и док је у забрани не размножава се. Али, док је млада — док је лане, лако се припитоми и спријатељи с човеком и животињама па се понаша као права домаћа животиња. Брем напомиње да нам срна пружа трајнију радост, јер срндаћ временом почиње да испољава своју необуздану природу, постаје дивљак и безобразан а женка остаје кротка. Брем даље наводи и овај пример:

„Један млад срндаћ, кога је држао пријатељ мог оца, волео је посећу кућицу јер је тамо пронашао угодни легало. Кад год би му пало на памет он је члазио у ту кућицу. Ако би се ту затекао њен власник — пас Баско, срндаћ би смело ударао предњим ногама по пов, а овај би се са повишеним репом удаљио. Баско као да је знао да не сме да увреди љубимца свог господара пуштао га је да му овај командује. Старији срндаћи нису за децу добри другови у игри. Не боје се ни одраслих, па се нарочито и нападају често без повода. Жене и децу не само да могу да повреду, него у извесним случајевима и да убију.“

МОРСКИ ЛЕОПАРД

Ако нисте имали прилике да посматрате живог леопарда у зоолошком врту, сигурно сте о њему бар читали и видели његову слику у каквој књизи или удебелнику зоологије. Међутим, морски леопард вам је свакако мање познат. То је једна врста туљана и живи у антарктичким водама. Тело му је дуго, танко и јако, грудни део јако развијен, а танак врат завршава се невеликом главом; у устима има оштре зубе, од којих су очњаци нарочито јаки. За разлику од осталих туљана, који су обично питоми и флегматични, морски леопард је хитар — крече се са истом лакоћом на леђу и у води — снажан, лукав и свиреп.

Ево шта о њему прича Марио Маре, шеф једне од француских антарктичких експедиција која борави на Аделиној Земљи.

„Морског леопарда први је приметио и убио Лепине, члан наше сталне антарктичке станице. Била је то огромна животиња дуга три метра и 40 сантиметара. Неколико дана касније Прево и Лепине имали су срећу да виде кад леопард лови — гоњило је по води једног пингвина. Прогоњена птица покушала је да нађе уточиште на леденој санти. Али, морски леопард стигао ју је једним скоком и зграбио за трбух. Заједно с њом загнурио се у воду а затим поново изронио. Дуго је и енергично тресао своју жртву, све док с ње није спала кожа заједно с перјем. Одбацивши кожу, откинуо је пингвину главу и ноге и тек онда је навалио да прождире труп убијене птице.“

Други сусрет с леопардом умало се није трагично завршио по Превоа.

Заједно с Лепинеом, својим помоћником, Прево је био заузет узимањем проба с морског дна. Прву пробу узели су без сметњи. Међутим, код друге им се мрежа за планктоне закачила за нешто, тако да су морали веома пажљиво да је извлаче. Забављени тиме, тек у последњем часу приметили су да им се један морски леопард сасвим приближио. Животиња је изгледала заинтересована појавом људи, али је истовремено била раздражена због њиховог присуства. Изненада заурлавши претећи, леопард је кренуо на људе. Сиктао је широко отворених чељусти, спреман да сваког часа на њих скочи.

На несрећу, ни Прево ни његов помоћник нису имали са собом оружје. Уплашени изгледом животиње, стали су трком да узмичу. У логор су стигли готово без даха заричући се да више никад и ни-

де неће кренути без пушакa.“

Морски леопард је најопаснији и најагресивнији становник антарктичких вода и највећи непријатељ пингвина. Он чак напада и своју сабраћу — остале туљане. Али и он има непријатеља: зубатог кита орка који га лови у води.

„ПРЕСАЂИВАЊЕ“ КУЋА

Шведски рибари, док су једног јутра избављали своје мреже у Источно Море, у неверици су трљали очи. Али то није била варка — цела кућа лагано се кретала по води. То је први такав случај у историји Шведске. Стручњак за „пресађивање“ кућа, Валтер Персон, добио је налог да воденим путем пренесе на копно све куће са једног малог острва у Источном Мору недалеко од Торнхама да би се оно ослободило за ратну морнарицу и војно бродоградилниште. Транспорти по мору трајао је свега један сат, а по копну знатно дуже јер се „ишло“ свега сантиметар по сантиметар. Пресељење са старог до новог места трајало је преко три недеље, иако је пређено свега пола километра.

„МАЛА, АЛИ ВЕЛИКА“

Број становника читаве Швајцарске једва је прешао пет милиона, а то је број људи који живе само у једном једином граду — Шангају. Па ипак Швајцарска није без значаја. У њој постоје две вароши старе по 2.000 година — Женева и Базел. Она је најстарији претставник демократије у свету; њена неутралност није повређена већ више од једног и по века. Моћна је у финансиском и индустријском погледу. Једна трећина светске моторизоване флоте пловни помоћу мотора направљених у Швајцарској. По богатству у злату она је на петом месту у свету, а сваки четврти Американец своје време усмерава по швајцарском сату.

ПО СТАРОМ ЗАКОНУ

У Елсбетауну у Тенесију, у САД, на основу старих прописа забрањено је женама да на улици пуше, носе личић око чланка на ноzi и, што је нарочито чудно: да се појаве на улици без кишобрана ако пада киша.

НАЈВИШЕ У МОНАКУ ...

Све је више старих људи на свету. Из једне статистике ОУН види се да Монако има највише 60-огодишњака — 22,9 одсто од целокупног броја становника. На листи су затим наведене 24 европске државе, од којих са 60-огодишњацима предњачи Немачка (17), за њом су Енгелска и Белс (15,9). На последњем месту су Румунија (8,2) и Турска са 6 одсто.

КО ЈЕ ЈАЧИ?

Тешко натоварен воз лагано се ко трљао преко стола. Вуче га необична „локомотива“ — буба трчуљак. Одупирући се о површину стола са свих својих шест танких ногу, буба љутило мрда „брковима“ и напредује својом снагом вуче за собом два вагона-играчке натоварене пластелином.

Мали инсект тежак је свега 6 грама. А колико је тешка „теретна композиција“ коју он вуче? Ставимо је на вагу. Заједно с теретом — 1 килограм и 93 грама! Невероватно! Јер то је 183 пута теже од мале бубе.

Кодики терет може да повуче запрежни коњ? Онај средње снаге, тежак око 700 килограма, може по добром путу да вуче до 3,5 тоне терета. Значи, свега пет пута више од своје сопствене тежине. Вучна снага човека отприлике је исто толика.

Снага запрежних коња уопште се не може поредити с вучном снагом инсеката. Исти је случај са свим осталим кичмењацима: они могу да вуку терет пет, највише осам пута већи од њихове тежине. Међутим, мали инсекти без нарочитог напрезања вуку терет и преко стотину пута теже од њих самих. Чак и домаћа мува показује изванредну снагу: она може да „вози“ терет 170 пута већи од сопствене тежине.

Најјачим од свих инсеката које је испитивао енглески природњак Џон Ворд, из чијег чланка и узимамо ове податке, показала се ухоложа. Одрасли примерак с којим је он вршио опите био је тежак свега 0,5 грама. Празан вагончић железнице-играчке, тежак 170 грама, ухоложа је вукала без икаквог напрезања.

„Када је терет који сам поstepено повећавао достигао 265 грама, ухоложа је морала да напредне последњу снагу да би вукала, — каже Ворд. — Али, она га је ипак вукала, мада се често заустављала. Ако расподелимо укупну тежину „воза“ и терета које је ухоложа вукала, на њену тежину од 0,5 грама, добићемо, заокруглиши резултат, рекордну цифру — 500!“

Предузео сам затим један други опит. Инсекти имају

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

И ПОРЕД ТОГА...

Већ трећи пут је 59-годишњи нежења у Утвелу, у Енгелској, добио машину за прање рубља на неком наградном конкурс. Ипак је остао при томе да своје рубље даје на прање у перјоницу.

СНЕЛА БИ ЗЛАТНО ЈАЈЕ

Једна кока у Мелбурну би можда снела златно јаје да је нису заклали. Када су је распорили у кланицу за живину нашли су у њеној утроби 50 златно-кварцних зрнаца великих као крупна пшеница. Сада се настоји да се докучи из кога краја је испоручена ова кокошка.

ПЕТ АНТАРКТИЧКИХ ПОЛОВА

Може се рећи да је на Антарктику обележено пет различитих полова. Први, најпознатији је географски пол. Затим магнетски — место на коме игла на бусоли престаје да показује север, па геомагнетски, а понекад се помиње и антипод северног магнетског пола. Најзад постоји и неприступачан пол, што је уствари један од назива за најнедоступнији предео Антарктика.

РЕКЛАМА

Једна амерички фирма за производњу кондензованог млека послужила се сликом једног чувеног боксера да би рекламирала своје производе. Испод слике пише: „Овај снажни и неустрашиви човек пије само наше млеко“. Конкурентска творница се пожурила да објави плакате са овом садржином: „Наше млеко може бити, иако нисте снажни и неустрашиви“.

ЈЕДИНСТВЕНА ПОЈАВА

Двеста становника острва Тимфјорда крај Исланда, су је јединствен феномен на свету — слепи су за боје. Њихове очи тримају слике само црно-беле, као обична фотографска плоча.

ЈЕДНИ ЗНАЈУ, А ДРУГИ НЕ

Нама изгледају све банане исте. У Бразилији, међутим, где оне одлично успевају, расте равно триста различитих врста које тамошњи становници врло добро разликују.

ОНА ЈЕ БИЛА ПРВА

Први подводни телескоп, по четком 18 века, конструисала је једна жена, млада Енгелскиња Хелен Матер. Њиме је лако могло с површине воде да се пронађе место где лежи потопљени брод.

СРЕЂА У НЕСРЕЂИ

На пијачном тргу у Сан Марину, у Аустрији, триста посматрача крикнули су ујаснути када се 29-годишњи артиста Алојз Трабер заједно са мотоциклом оклизнуо са челичног ужета, разапетог између црвеног торња и дебеле бандере. Само осамнаестогодишњи Роберт Ангеринг није изгубио присуство духа. Једним скоком нашао се на месту и прихватио несрећног артисту. Обојица су се сручили на земљу, али су претрпели само незнатне озледе.

О свему по мало

Непокретни спутник

Може ли вештачки Земљин сателит да буде непокретан? Разума се, не! Довољно је рећи да је код трећег совјетског спутника, који је био избачен у орбиту на висини од 1880 километара, време потребно за једно обилажење око наше планете, и то у почетку његовог обртања, износило свега 106 минута.

Ипак, могућно је начинити и лансирати спутник који би посматрачу са земље изгледао непомичан, тј. као да стално стоји на једном месту. Нау-

чници сматрају да би се то могло остварити ако се задовоље два услова: пре свега, кретање спутника мора да буде са запада на исток, то јест у истом правцу у коме се земља окреће око своје осе. Друго, спутник мора да буде избачен на толику висину да би брзина његовог окретања око Земље износила један окретај за 24 часа. У том случају вештачко небеско тело увек ће бити у нашем видном пољу.

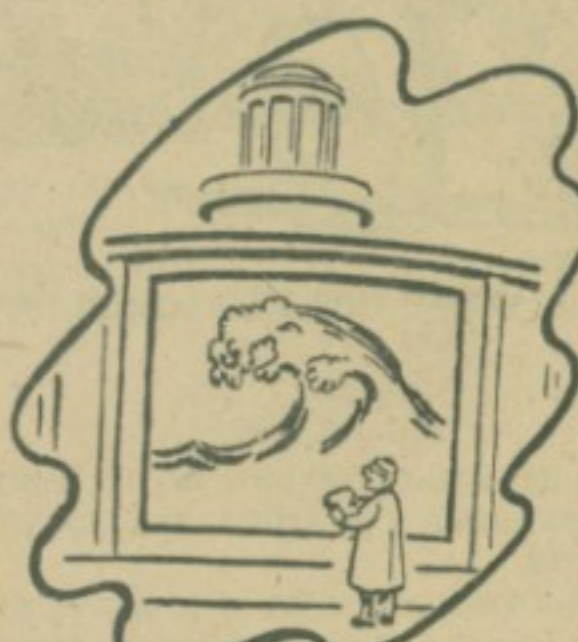
Непомичан спутник био би веома користан за науку. С таквог једног спутника могла би се проучавати не само наша планета, већ и кретање свих њених вештачких сателита. А са три таква спутника, који би се налазили један до другог на растојању од 120 степени, истовремено би се посматрала читава површина Земље.

Још већи значај имаће „непокретни“ спутник за међупланетарне летове. Није искључено да ће он послужити и као транзитна станица за путовања у космос.

Такав један спутник морао би се лансирати у орбиту чији би радијус био 6,6 пута већи од радијуса земљине кугле, или другим речима на висину од 356.000 километара, а брзина његовог кретања требало би да износи 3.050 метара у секунди.

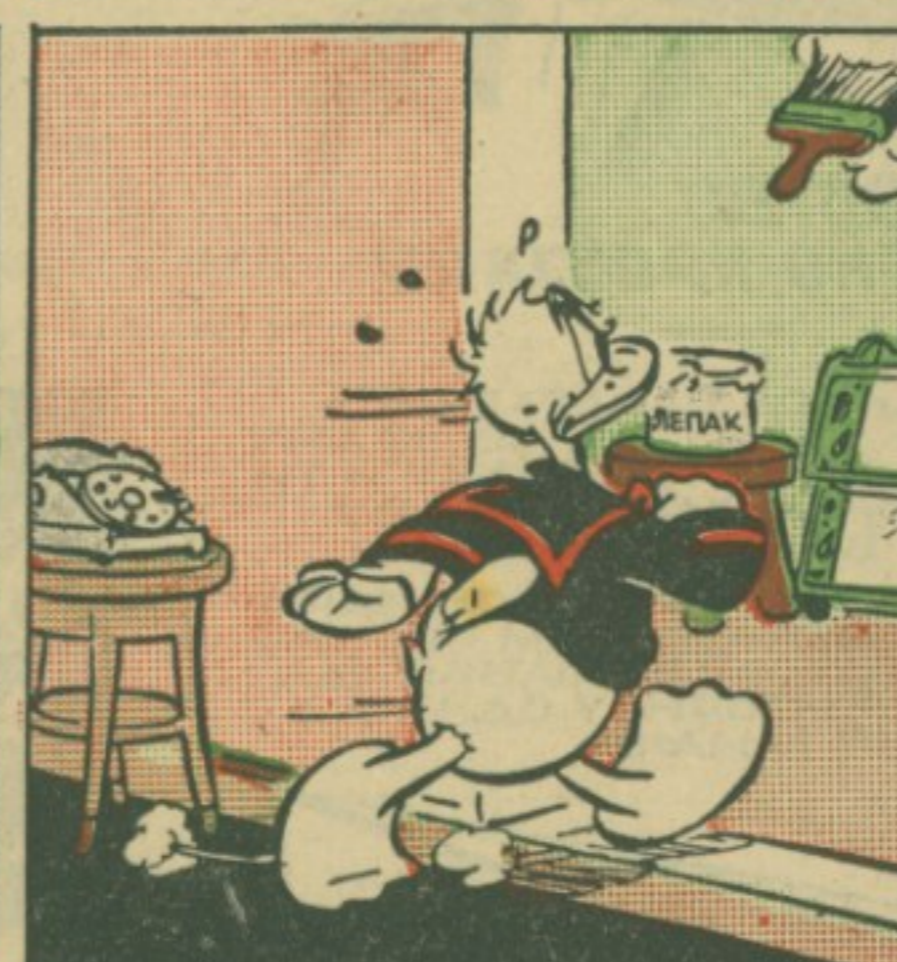
ТАЈНА морског таласа

Где се рађају велики морски таласи и какви закони управљају њиховим кретањем? Већ неколико десетина година научници се труде да нађу од-

говор на ова питања да би бар донекле победили морску стихију.

Наука је данас прилично близу решења многих загонетки физике мора. По пројекту

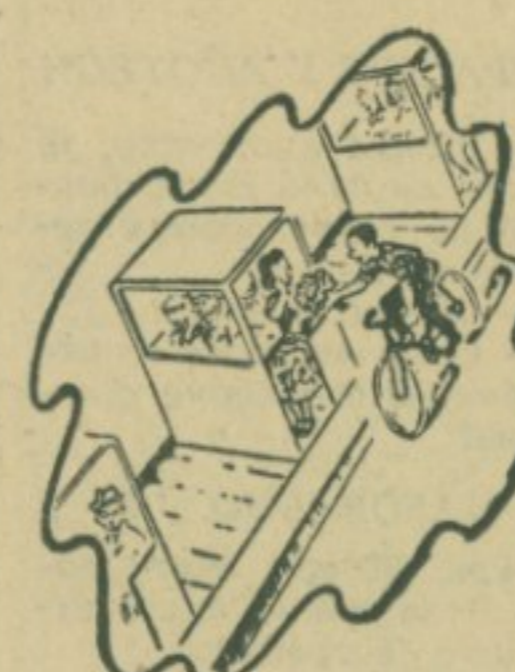
совјетског академика Шулејкина, после Другог светског рата на обали Црног Мора, недалеко од Семенза, изграђен је нарочити „базен буре“.

Ограђен челичним прстеном, с двосратним торњем у средини, овај базен, јединствен у свету, омогућава да се у њему вештачким путем стварају прилично јаке морске буре. Помоћу снажних вентилатора брзина ветра повећава се до 19 метара у секунду. Нарочити облик базена и његово покретно дно пружају могућност за читав низ опита, и то на различитој дубини. Један део базена начињен је од стакла, тако да се читав циклус појава и развоја морског таласа може фотографисати. А размере једног таласа у базену при јаком ветру прилично су велике: висина готово два метра, а дужина премаша 18 метара.

Испитивања која се врше у „базену буре“ веома су драгоцена за науку и навигацију. Добијени подаци омогућавају морепловцима да, знајући брзину ветра и време његове појаве, предвиде висину и дужину морских таласа.

Улица — конвејер

Таква улица засад још нигде не постоји. Али, стручњаци сматрају да ће у не тако далекој будућности велики градови бити сведоци рађања

још једне врсте саобраћаја — конвејерског. ... Крај непокретне платформе непрекидно протиче покретна трака с кабинама. Брзина њеног кретања није велика: око 2,5 километра на

час С платформе пешак слободно прелази на траку и улази у кабину. Тек кад платформа остане позади, кабина наилази на низ ваљака који брзину њеног кретања повећавају до 24 километра на час. С таквим убрзањем кабина прелази на главни конвејер. Испред наредне платформе брзина се опет постепено смањује, кабина прелази на покретну траку, с које путник може лако да пређе на платформу. Инжењери сматрају да овакав конвејер с кабином која има десет места може за један час да превезе неколико хиљада путника.

Легенда о пореклу ћилибара

У давна, давна времена живео је у Литванији млад рибар по имену Каститис. Једне вечери, кад се на својој барци извезао далеко на пучину, појавила се пред њим, играјући на таласима, лепотица Ју

рате, кћи морског цара. Небески богови разгневили су се на Јурату због тога што је заводела простог рибара и за казну разрушили су њено обиталиште — чаробни замак од ћилибара. Отада се на обалама мора могу после буре, наћи комади ћилибара, остаци њеног разрушеног замка.

Тако литвански народ, кроз легенду, објашњава постанак ћилибара, тог као суза прозачног украсног камена са златним одблеском, који се, у већим или мањим комадима може наћи на обалама Балтичког Мора. Наука, природно, има друго објашњење за постанак ћилибара. Пре много милиона година, тамо где се данас простиру воде Балтика, дивале су се велике, густе шуме. Клима је тада била друкчија — жарка. Из четинарског дрвећа истицала је на жези течна смола. Она се сливала низ стабла и стврђавала. Фосилна смола из тих давно несталих четинара, то је уствари ћилибар.

Закон против пацова

Године 1400 у свим градовима и насељима Француске све-

чано је било проглашено да се сви пацови стављају ван закона, да се на њих баца проклетство и да се птицама дозвољава да их уништавају где год их нађу.

И АРТЕРИЈЕ СЕ МОГУ ШТИТИ У централној лабораторији за истраживање на пољу прецизне механике и оптике у Будимпешти, направљена је машина за шишење артерија. На овај начин се спречава згрушавање крви у артеријама (тромбоза).

Ripley's

ВЕТРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

**ДРЕВЕ
СИЈАМ-
СКИ
БЛИ
ЗАНЦИ**
У
ПЕЏОНУ
(ЕНГЛЕСКА)

21 ПАРАДАЈЗ
НА ЈЕДНОЈ
ПЕТЕЉЦИ
ИЗРАСТАО ЈЕ
НА ИМАЊУ
Б. РЕНОЛДСА
У ЛУИСВИЛУ
(САА)

**КРВНИ
СУДОВИ**
КОД ОДРАСЛЕ
ОСОБЕ
ПРОСЕЧНЕ
ВИСИНЕ
НАСТАВЉА
НИ ЈЕДАН
НА ДРУГИ,
ОПАСАЛИ
БИ ЗЕМЉУ
2 1/2
ПУТА

**ОТАЦ
ОСНОВНЕ СТА-
ТИСТИКЕ**
ТОМАС КРОМВЕЛ
(1485-1540)
СВЕШТЕНИК
ХЕНРИКА VIII
ПРВИ ЈЕ ЗАВЕО
РЕДОВНО УПИСИВАЊЕ
У КЊИГЕ
СВИХ РОЂЕЊА,
ВЕНЧАЊА
И СМРТИ.

**КРАЉЕВСТВО
БАЧЕНО ПРОСЈАКУ**

РАНИ ОД ЧАНДРАВХИПА
(ИНАИЈА) ДОБАЦИЛА ЈЕ ЈЕДАНУ
БАНАНУ НЕКОМ ПРОСЈАКУ И ТИ
МЕ МУ ПОКЛОНИЛА ЧИТАВУ
ДРЖАВУ БАКЛА

ИНДУСКА РЕЧ ЗА КОРУ ОД БАНА-
НЕ ГЛАСИ БАКЛА - ОВИМ ГЕТОМ
РАНИ ЈЕ, НЕХОТИЦЕ, ОДБАЦИЛА
ОД СЕБЕ ТЕРИТОРИЈУ ОД 153
КВАДРАТНЕ МИЛЕ

БЕЛА РОТКВИЦА
ИЗРАСТА ИЗ ЦРВЕНЕ НА-
ЂЕНА ЈЕ У БАШТИ РАВИ
ПОФА ИЗ БУРЕКЕ (АМЕРИКА)

ТОРАЊ ЦРКВЕ У ВИЛИ
(ШВАЈЦАРСКА)
ЛАВИНЕ СУ ТРИ ПУТА ПОРУШИЛЕ
ТАДА ЈЕ НОВ ТОРАЊ ИЗГРАЂЕН У
ОБЛИКУ ПЕТОСТРАНЕ ПИРАМИДЕ
НОВИ ТОРАЊ ОДОЛЕВА ЛАВИНА-
МА ВЕК 80 ГОДИНА

РИБАРИ
У КОНГУ
НАМАМЕ РИВУ
У ЈЕДАН ШТАП КОЈИ
ПО СРЕДИНИ ИМА
ЖЛЕБ, ЗАТИМ ШТАП
НАГЛО ТРГНУ И РИБА
ПО ЖЛЕБУ СКЛАЗИ
У ЧАМАЦ

Copyright 1954 King Features Syndicate, Inc. World photo service

Copyright 1954 King Features Syndicate, Inc. World photo service

1

И у Француској као и у другим земљама, а и код нас, ранијих векова се врло мало путовало. Друмова није много било, а шуме су преплавиле разбојници. Становници градова, нарочито Парижани, били су верни својој калдрми, ретко су одлазили из места у коме су живели. Тако је то било, углавном, до 1850. Један од тадашњих хроничара оставио је следеће редове: „Путовање је последњи подвиг на који ће се Парижани одлучити. Ови уважени грађани добро знају да постоји нешто и изван њихове вароши, али може ли то да буде привлачније од оног што већ имају?”

СТАРИ ПУТНИЦИ И ЊИХОВЕ НЕВОЉЕ

3

Некада се ни из далека није путовало тако угодно као данас. Богати људи, племићи или грађани, могли су да плате луксуз и удобност — намештену столицу у колима или само тапапирано седиште. Један француски песник у својим мемоарима описује „задовољство“ које је имао седећи на столицу поштанских кола. Пошто је постиљон добио велику чапојницу потерао је коње вратоломном брзином. Млади песник је бледео и дрхтао целим путем, а на крају нам је саопштио којом су брзином кола јурила: 12 километара на сат!

...Ква! Ква...

ПОДЕЛА РАДА

Перу Ждера посетио пријатељ и рекао му:
— Е, просто се чудим како можете да спавате тако мирно кад имате толико дугова!
— Зашто?! Па то је бар тросто. Ја спavam ноћу а поверници долазе само дану.

ЗАШТО ГРЕШИМО

— Кажу ми, Гајо, што морамо да чинимо да би нам се греси опростили?
— пита учитељ.
— Морамо прво да грешимо — одговори брзо Гајо.

ХОРАЦИЈЕ У АПОТЕЦИ

— Друже апотекарару, ју че сте ми дали један фластер да се ослободим реуматизма...
— Па шта сад?
— Сада ми дајте нешто да бих се ослободио фластера!

ЗАБОРАВИО ЈЕ

Перу Ждера отет једног дана попио више него што је требало.
— Зашто пијеш толико?! — пита га Попај.
— Да заборавим!
— А шта то?
— Не знам. Заборавио сам.

4

Касније, у дилижансу се удобно седело па ипак путовање није било пријатно. На дуге вожње се полазило ноћу. Иако је место у колима морало да буде обезбеђено неколико дана унапред, путник је ипак долазио у поштанску станицу најкасније пре поноћи. Ко се плашио свежег ваздуха и зато није резервисао место крај кочијаша или на крову између ствари, седео је у кола. Она су често била толико пространа да су могла да приме по тридесет путника заједно са стварима и домаћим животињама. Путовање је трајало понеколико дана, а за то време људи су имали прилике да се свађају, којипут и потуку, а било је и случајева срећних познанстава која су се завршавала венчањем.

2

Драмски писац 18 века Кребијон волео је да прави шале на рачун непокретних Парижана. У свом спису „Путовање од Париза до Сен Клуа“ (што би код нас одговарало путовању од Београда до Авале) он каже: „До поласка на пут остало ми је свега четири дана. Испеглао рубље ставио сам у кофер заједно са четири пара одела, две нове перике, шеширом, чарапама, ципелама и, пошто ми је речено да на пут не треба носити излишне ствари, ја сам понео још само кућну хаљину, две свечане кошуље, две ноћне капе, компас, географску карту...”

5

Све до проналаска железнице мање имућни људи нису готово уопште путовали. Железница и пароброд тек су им отворили улазе у непозната места.
Париз је одувек обиловао богатим шумама и грађани су радо одлазили недељом на чист ваздух, али најчешће ни пешке ни колима, већ барком низ Сену. Поподне, излетници су се враћали пешке кући а барке су вукли уз воду нарочито плаћени људи који су упрезали један или два пара коња чије је амове и јарбол на барци спајало уже. Повратак је био врло дуг, али то никог није узнемиравало. У оно време људи нису патили од брзине.

УСАМЉЕНИЦИ

Хуард Блекберн умро је тихо, у својој постељи, а пуних 70 година вреба га је смрт коју је он храбро мимомлазио.

Рођен је у паклу хладних зима и леда Нове Земље. Као сасвим мали одлазио је сам на дебело море да рибари у чамцима које су лед са њим претворили у бајку.

Двадесет петог фебруара 1883, кад му је било 25 година, напустио је брод, у коме је био морнар, усред ледених сани, да би на лаком чамцу открио нови пловни пут. Са њим је пошао и његов друг Том Вич. Изненађени снежним буром, нису могли да се врате на брод. Двадесет четири часа касније, чамац им се изгубио у невремену. Да се не би изврнули, Блекберн је почео да прави од платна такозвано „пловеће сидро“ које је имало да им обезбеди правац према северу. Пошто му се журило, упркос шчи, скинуо је крзнене рукавице али, кад је сидро било готово, Вич је узвикнуо:

— Хауарде, твоје шаке су побеле!

Младом морнару је тек тада постало јасно шта се догодило.

— Гле, — одговорио је — ја више никад нећу моћи да веслам.

Затим, не говорећи ни речи својој друци, да га не би престрашио, полако је савио укола укочене прсте како би му и касније, као парализовани могли бар делимично да користи.

У току наредних пет дана много штошта догодило. Вич је прво душевно оболео од страха, затим се смрзао и назад је умро од глади и хладноће. Петог дана је Блекберн успловио у луку малог села Литл Ривер на Новој Земљи са смрзнутим рукама и без по-

„Шта то радите? Јесте ли луди?“ Најзад, обузела га је силна жеља да се врати кући. Али, није попустио, „јер, — како је сам написао у својим успоменама „био сам обавезан према својој“ са којим сам се налазио у прећутном договору“

Слоукум није пошао на опасан пут из пуне младости, знајући да је чамац који је направио брод за дуге пловидбе и већ је имао 51 годину, али је пловни морима још од своје 8 године. Он је преправио стару једрилицу „Спреј“, у њу се у-

АЛЕН ЖЕРБО, ИНЖЕЊЕР, ФРАНЦУСКИ ШАМПИОН ТЕНИСА ПРЕ ПРВОГ СВЕТОСКОГ РАТА, ПРВИ ЈЕ ПРЕШАО АТЛАНТИК СА ИСТОКА НА ЗАПАД 1923 ГОДИНЕ. НА ЧАМЦУ „ФАЛЕР КРЕСТ“ ЗА 101 ДАН ПРЕВАЛИО ЈЕ ОТСТОЈАЊЕ ГИБРАЛТАР—ЊУЈОРК.

краио сам са разноврсним товаром у тежини од 3.500 кг. Борећи се са ветром, таласима и струјама, прошао је кроз Магеланов Мореуз, али умало није пао у руке једном пирату. Другом приликом једва се спасао неких урођеника, који су хтели да га опљачкају, а на острву Родригез, у Индиском Океану, проглашен је за нечистиог. На крају је доспео на своју полазну тачку, у Бостон, после три године без четири дана

Ален Жербо

Познати француски играч тениса, далеки путник и путописец, Ален Жербо, био је пошао из Кана у сусрет својим опасним пустоловима. Тукле су га буре, усред животне опасности морао је да жрпи своје раскомадано једро, био је бачен у море. Мучен грозницом умирући од жељив болестан, он је настављао свој пут. И то све само зато што је 1914, кад му је било 12 година, позван у војску и у току Првог светског рата доживео толико ужаса да свет после овога није више могао да гледа сем кроз призму крвопролића и невоља. Да би се ослободио својих „шесесија“, Жербо предузима пут око света који траје пуних пет година (1924—1929). Не осећајући се добро у Европи, коју и даље види ипресецају рововима, он 1935 одлази на једно мало острво

ЦОШУА СЛОУКУМ, АМЕРИКАНАЦ КАНАДСКОГ ПОРЕКЛА, БИО ЈЕ ПРВИ ПУТНИК КОЈИ ЈЕ САМ У ЧАМЦУ ОБИШАО ЗЕМЉИНУ КУГЛУ. ПОДВИГ ЈЕ УЧИНИО 1895 ДО 1898, АЛИ ЈЕ О ЊЕМУ ОБАВЕСТИО ЈАВНОСТ ТЕК ПЕТ ГОДИНА КАСНИЈЕ, 1903.

у Пацифику, посвећује живот урођеницима и ту га 1941 затиче смрт.

Димас и Цилбој

Аргентинац Вито Димас, који је цео век провео на крстарењу по морима, једног дана је случајно прочитао на некој географској карти „Рута импосибиле“ — путовање није могуће. То му је било доста. Он седа у свој брод и плови за Буенос Аирес. Оно што никад нико није учинио ни пре ни после њега, Вито Димас је опловио земљину куглу држећи се искључиво правца дуж четрдесетог упоредника.

ХАНС ЛИНДЕМАН, НЕМАЧКИ ЛЕКАР, У ТОКУ 1955/56 И 1956/57 ПРЕДУЗЕО ЈЕ У ПРИМИТИВНОМ ПИРОГУ ДВА ДУГА ПУТОВАЊА ДО АНТИЛА, ДА БИ ОТКРИО ПОД КАКВИМ УСЛОВИМА БРОДОЛОНЦИ МОГУ ДА ПРЕЖИВЕ СВОЈ УДЕС. НА ДРУГОМ ПУТОВАЊУ ПРОВЕО ЈЕ 72 ДАНА У СЕДЕЊЕМ И СТОЈЕЊЕМ ПОЛОЖАЈУ, И НИЈЕДНОМ СЕ НИЈЕ ОПРУЖИО.

ОКЕАНА

Најзад, Американац ирског порекла, Бернар Цилбој, први је у чамцу прешао преко Пацифика у току 1882/1883 годи-

не. Његов чамац био је дуг свега шест метара, Цилбој до данас једини усамљени путник који је остао на води без допунске хране 164 дана.

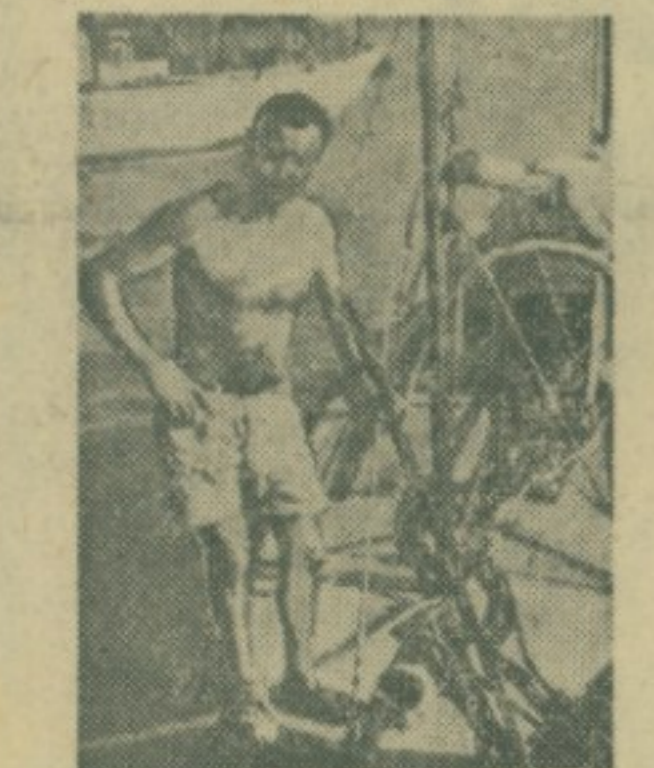
На свету је било толико много усамљених путника или путника који су удвоје у малом чамцима или једрењацима

прелазили океане да ни сва имена није могуће набројати. Поменимо само неке од њих.

Један Италијан, Франциско, побегло је 1923 на чамчицу, готово без икакве спреме, из затвора у Француској Гијани и стигао у Европу. Шпањолац, Бланко прешао је у чамцу пут од Барселоне до Таитија и то са својом осмогодишњом девојчицом. Један баварски радник од 45 година, Фред Ребел, прешао је на чамцу пут од Аустралије до Сједињених Држава, који је трајао више од две године. Ту су доктор Ханс Линдеман, Тумлен, Марсел Бардио, Ален Бомбар и многи други, знани и незнани.

Најмање познати од свих је кинески морнар Пун Лим. Његов брод је био торпедован 1942 године и он до сада држи рекорд своје врсте. На малом чамцу провео је равно 130 дана наспрел Атлантика чекајући да га неко спасе. Он није ништа мањи јунак од осталих, утолико пре што ову пустоловину није својеволно доживео.

20 Цицбљаји Бима и Бума

МАРСЕЛ БАРДИО, ФРАНЦУЗ, У МАЛОМ ЧАМЦУ ТИПА РАНО ПУТОВАО ЈЕ ОКО ЗЕМЉИНЕ КУГЛЕ ПУНИХ 8 ГОДИНА. НА ПУТ ЈЕ КРЕНУО 1956 А ВРАТИО СЕ 1958. ЊЕГОВ ЧАМАЦ НОСИО ЈЕ НАЗИВ „ЧЕТИРИ ВЕТРА“.

ловине једног стопала. После свега што му се догодило могло би се помислити да је омрзао море, но у њему се појавила жеља за осветом.

Прво се укрцао на један брод и кренуо са копачима злата за Аљаску. Убрзо, по повратку у своје село, гради чамац дуг девет метара, даје му име „Велики Западнак“ и полази сам на путовање од Глостера у САД до Глостера у Великој Британији. Тај пут је прешао 1899 године за 61 дан.

Незасит пустоловина он по повратку кући гради још мањи чамац, даје му име „Велики Републиканац“ и, после нечувених опасности на Атлантику, за 38 дана стиже до португалске обале. Његов успех претворно се у велико славило храброг морепловца. Заловљан својим делом, видећи да је успео да савлада стихију воде која га је збогаљила, Хауард Блекберн се повукао у мистичан живот. Издржавао се од крмче у Глостеру, коју је купио од добијеног новца непознатих обожавалаца и умро је у 70 години живота.

Цошуа Слоукум

Канађанин који је примио америчко држављанство Цошуа Слоукум први је на чамцу обилазак земљину куглу прошао кроз Магеланов Мореуз. На све стране је сретао људе који су му говорили:

ЗАР ИМА И ТАКВЕ...

у вечитом снегу на висини од 4000 метара а једини мајмуни који се при верању по дрвећу служе искључиво рукама које су им снажније, дуже и спрет-

ОРАНГУТАН

Ко би рекао да је два и по метра високи и 300 килограма тешки горила брат са мајмуном свега десетак сантиметара дугачким и неколико десетина грама тешким. А и један и други су мајмуни, чланови највеће породице на земљи, примата.

Може звучати невероватно, али нигде природа није дала толико доказа о неограниченим могућностима и разноврсности своје маште као када је стварала ове примате. Дванаест суперфамилија које се завршавају најсавршенијим претставницима примата, хоминидима (праисториски човек) подељене су у 50 родова и 200 врста.

Нико не би веровао да би и најшаренији папагај и тропске птице могли да се постане пред шаренилом најразнобојније животиње на свету, мајмуна мандрила. На његовом лицу и телу се виде све могуће боје: жута, зелена, плаво-азурна, црвена, светло-плава и љубичаста.

Мајмун „носоња“ са Борнеа је прави пливачки шампион. У стању је да проведе у води по неколико часова пливајући великом брзином. Има и таквих као „патас“ или црвени мајмун који се никада није попео на дрво али је зато најбо-

УСТИТИ ЈЕ НАЈМАЊИ МАЈМУН НА СВЕТУ И МОЖЕ СЕ СМЕСТИТИ У ШАКУ

...браће

љи тркач. Највештији скакачи међу мајмунима су неки чланови породице церкопитека који скоче и по 38 до 45 метара у дужину. Мајмун дурукуди не зна за дневну светлост јер дању спава у гнездима на дрвећу. То је једини „ноћни“ мајмун. Лангур са Хималаја живи

није од ногу, јесу антропоидни мајмуни: шимпанзе, орангутани и гибони. Најбоље нарави међу свим мајмунима су „вунасти мајмун“ лаготриш који живи у Јужној Америци и свиласти мајмун који воли децу. Мајмун уакари је потпуно ћелав и личи на ружног чичу.

МАЈМУН УАКАРИ ЈЕ ПОТПУНО БЕЛАВ

СВИЛАСТИ МАЈМУН — ЈЕДНО ОД НАЈБЛАГОРОДНИЈИХ СТВОРЕЊА У ПРИРОДИ

ЛАГОТРИШ — И ОН ЈЕ ТАКОЂЕ БЛАГОРОДАН

СПОРТИСКИ

резултатни нису шарни

Данас, када спринтери преваљују 100 метара за 10,1 секунди, што значи да за секунду претрче тачно 10 метара — и најмањи делић времена који такмичар уграби на Олимпијади или неком другом такмичењу, може му донети победу чак и над бољим супарником или можда, незаслужени светски рекорд. Нека као пример послужи догађај који се одиграо у финалној трци на сто метара 1932 године у Лос Анђелосу. Последњи такмичар на стази био је за читавих 15 метара удаљенији од стартера него први. Ако се узме у обзир да се звук простире релативно споро (340 метара у секунди) види се да је он до најудаље нијег такмичара допро са закашњењем од четврт секунде што значи да је овај на старту изгубио готово пола метра! Према томе и близина стартера игра велику улогу.

Терен је од великог значаја код бацања диска и кладива. Ако је место где пада кладиво на земљу ниже за који сантиметар од места на коме стоји бацач — хитац ће бити за исто толико дужи, иако у ствари није. Код диска који на земљу пада под сасвим косим углом ова разлика ће бити још три пута већа што значи да се на неравном терену — узбрдо или низбрдо — могу добити за неколико десетина сантиметара бољи или гори резултати.

Код скокова је од великог значаја једна од основних природних појава коју сви заборавају — да се земља окреће. Ево једног примера: килограм који по изласку из Уреда за контролу мера у Паризу тежи тачно 1.000 грама на Северном полу биће тежак 1.003 а на Екватору само 997 грама. То је последица центрифугалне силе земљине ротације. Услед ње ће диск летети седам до осам сантиметара даље у Калифорнији него у Ослу. Разлика код бацања копља може износити и до 30 сантиметара. Што се тиче скакача у даљ, који су нека врста пројектила, они ће редовно скакати сантиметар даље у Палм Бичу него у Монреалу.

Још је тежа ситуација стрелца. Ако би се десет најбољих светских стрелца поставили дуж обима упоредника удаљеног 500 метара од Северног пола и свих десет у истом тренутку нанишанили мету која се налази на самом полу њихови хици донели би им огромно разочарање. Мада метак сваког од њих лети брзином од 700 метара у секунду он ће, ако је стрелац тачно нанишано на пол, промашати циљ тачно за четири сантиметра! То је последица познатог скретања услед ротације земље које се може приметити и приликом бацања разних предмета у бунар. Само, при хоризонталном кретању оно је знатније него при вертикалном. Скретање је наравно мање код копља, кладива или диска него код куршума и у другим крајевима знатније него на половима.

ХРАБРИ КОСОВИ

На острву Тринидаду један чиновник становао је у малој вили са великом и лепом баштом. Било је ту стабала поморанџи, банана, дрвета манго и много шареног тропског цвећа. Наравно у крошње дрвећа и жбуњу населиле су се и разне птице. Жена чиновникова веома је волела врт и често је по њему шетала.

Једном приликом усред шетње она чу како неки птић цијуче. Пошла је у правцу одакле је глас допирао и спазила под једним дрветом на земљи голуждравог коса. С гране, из гнезда, мајка-кос дозивала га је као да му каже „врати се“, а затим слетела до њега, немоћна да му помогне.

Када се чиновникова жена сагледа да дохвати птића с намером да га стави натраг у гнездо, мајка-кос ју је напала кљуцајући је и цијучући болно. На њену писку зачас се искупило још десетак косова, и они су сви сложено навалили на жену. Мале птице храбро су браниле једног птића из свог јата!

НАЈМАЊА ОПШТИНА

Најмања општина на свету, је несумњиво Есклангон, село у француским Доњим Алпима јер броји свега седам становника. Један од њих Марио Амел је председник општине, а истовремено поштар, новинар (за читав крај) и учитељ у једном оближњем селу.

И СА ДАЉИНЕ ОД 10 МЕТАРА

У Западној Немачкој појавили су се по излозима веома сићушни микрофони на батерију које човек може да задене у рупицу ревера на капуту и да чује свог саговорника са више од десет метара удаљености.

ВАЉДА ЛАКШЕ ОД КУЈНЕ

Од пре кратког времена у фудбалској лиги Савоје, у Француској, три жене врше дужност фудбалских судија. Главни судија Женевјева Терје је увек излази на терен са још две жене: својом снајом и свекром које јој помажу као линијске судије. Да су све три дорасле свом задатку доказ је што им се он веома често поверава.

ИМА ВИШЕ НАДЕ...

Бродоломници у минувалим вековима имали су минималну или готово никакву наду на спасење. Једино средство биле су доске од разупланог брода или бурад. Чамцац је могао да прими мало људи. Разуме се да је то било искупице слабо на огромној пучини тлемиреног мора. Дошнице су дошли појасеви за спасавање и више чамцаца, али су и они били слаба помоћ. У новије време значајну улогу и прелеу у спасавању бродоломника савремени проналазци: радио, моторни чамци и хеликоптери. Настрадали брод пошале обавештење на све стране о својој судбини и њему се од-

мах притекне у помоћ. Хеликоптер је брз, може да носи појасеве за спасавање и гумене чамце и да их баци бродоломницима. Истина, и то је слабо кад се несрећа догађа на бескрајним пучинама где често бесне таласи. Али, у приобалном мору хеликоптер може да буде врло ефикасан поготово ако је у питању мали број настрадалих. На слици се види како хеликоптер спасава двојицу људи које је захва- тила брза далако од обале. Један може да сачека кратко време држећи се за извезути чамцац, док другог, који се опасао мржетом, хеликоптер пребаци на обалу.

МАНОЈЛО...

НАЈСТАРИЈА ПОЗНАТА СЛИКА ПАДОБРАНАЦА „HOMO VOLANS“ ИЗ КЊИГЕ ФАУСТА ВРАНЧИЋА „M' CHINAE NOVAE“, ВЕНЕЦИЈА, ОКО ГОДИНЕ 1605

штине) занимати, и таково свагда у пет сати предвече по европејском претстављати

Који год дакле вољу буде имао ретко ово и за човеческо око удивително вежество видети, нек се довече, а и свагда у пет сати предвече по европејском у авлији Делиског конака набе. За први плац плаћа се такса од три цванцика, за други два, за трећи један, а за четврти по цванцик.

Комедијант Беренек, из Прага у Бохемији (Чешкој) конкурисао је „Театру на Бумруку“ и својим „коњским претставама“ и целама. Београђани су хтели да виде и једно и друго. Ако је неко од њих већ гледао како „позоришници“ изводе „Смрт краља Стефана Дечанског“, коју је „комедију“ „списао“ господин начелник Јован Поповић (Стерија), сматрао је да је сасвим довољно и да све друго што се приказује у „театру“ не може бити ни боље ни горе од овог комада. Према томе, довољно је једном поћи у „театар“ — „па се зна и све оно што ће даље бити“. Чешки комедијант с коњима имао је много више успеха. Коњани су били лепо, дивно опремљени, с перјаницама на глави, као они у дрвених српских витезова, и чудеса су изводили. А у сваком Београђанину врла је дедовска крв, па им је милија била игра „витешких коња“ но сви „возбојазуци“, како су они у почетку називали позоришне претставе.

Међутим, истог месеца те године стара београдска варош доживела је још једну ванредну сензацију која је за известно време засенила и „театар“ и „чешког комедијанта“.

На Зереку, у то време и још много касније једином средишту београдске чаршије, угледних трговаца и занатлија, имао је своју радњу и Анастас Тахов, који је дошао однекуд из Македоније. Био је гвожђар, и заједно с момцима и калфама ковао је дивне предмете од гвожђа: свећњаке, окове за огледала, чивилуке, полиелеје за цркве и слично. Мајстор Анастас међу својим момцима имао је и једнога који је дошао „из прека“. Звали су га „Шваба“ иако је био Србин, и звао се Манојло. По знању и вредности био је први. Поред осталог, израдио је и велелепне свећњаке које је еснаф београдских хлебарошких поклоњено Саборној цркви.

Искривили су вратове зурећи у високи кров

Али Манојло се бавио и другим стварима. Он је, како се каже у једном акту Управитељства града Београда од 30 новембра 1841 године — измишљавао и крила за „по ваздуху летећег човека“, што је за људски живот не без опасности. И раније се већ било прочуло да ће Манојло полетети са торња Саборне цркве, преко Саве, у Банат и да је себи направно крила, сасвим птица. Треба само да њима „клетерати“, па ће полетети куд му драго. Но Манојлу није било допуштено да полети са цркве, јер је такав дар само у птица небеских и оних створова који се називају „летушти“. Међутим, пошто му је ипак било потребно да полети с неког „вишег зданија“, одабрао је Бумрукану, која је већ и иначе служила „комедијанцима“, тојест за позориште.

Око пет сати предвече по европејском времену — записано је у списима Управитељства, — кад се већ спустило

„Одлете у Немачку“ — чуло се из гомиле. Свима је био стао дах.

Али Манојло није одлетео у Немачку, већ се сурвао, само срећом, у велики, снежни нанос у близини савске обале. Забио се у њега, као рела у земљу. Покидаше се и „небо“ и „крила“, а из снега остаде само да вири „летећи“ Манојло. Погибе човек! Али кад гомила угледа да се Манојло копрца настаде урне бес од смеха.

На саслушању у Управитељству вароши, Манојло је, кад су га упитали који га је „баво напутио“ да учини оно „што је бог само тицама небеским дао“ — изјавио отприлике ово: „Кад сам у Бечу радио код мајстора Јохана у Роксовској улици, видео сам једну књигу за коју рекоше да ју је саставио неки „Врана“. Ту је била лепа слика човека који је полетео с неког торња“.

И Манојло је себи задао реч да ће и он било када и било где — направити исту такву машину и полетети.

Од свега је остала само успомена на Манојлов покушај да полети и његов надицак „Врана“.

Међутим, овде треба истаћи једну занимљиву ствар. Манојло је поменуо књигу неог „Врана“. Ми данас знамо која је то књига. Написао ју је Хрват Фаусто Вранчић (Вранцус) на латинском језику, и под насловом „Нове машине“ штампано око 1605 године у непознатом месту. У њој је пуно ванредно лепих слика — бакротисака, међу којима и она са потписом „Хомо воланс“ (летећи човек). То је најстарија слика падобрана и падобранца у светској литератури.

Та „Вранина“ слика инспирисала је и калфу Манојла.

Шалио се, а оно...

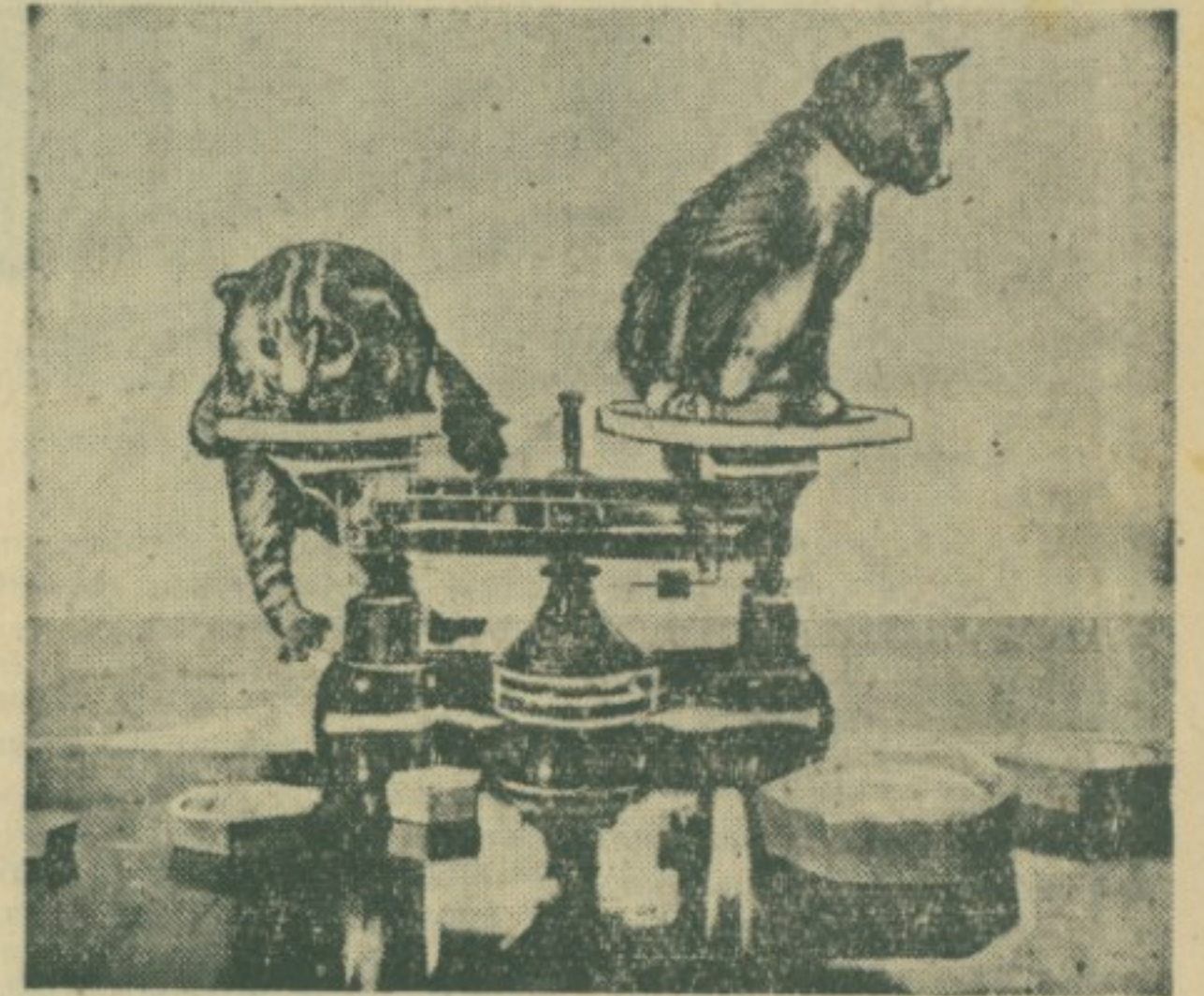
Један дечак из Антиба код Нице да би почастио своје другове — дванаестогодишње вршњаке из школе, — купио је од своје уштеђевине срећку, па је затим на школској табели написао:

„Срећка број 2005350 мора да добије главни згодитак“.

Неколико дана касније његова срећка је заиста добила — додуше, не главни згодитак, али ипак своту довољну да почасти не само своје другове из разреда већ и читав лепо градић на Азурној обали, — 800.000 франака.

ДВА РОЂАКА

Мачићи воле да се играју и њихове враполице развеселе не само децу него и одрасле. Ето, ова два мачета пронашла су вагу и мере се. Лево је дивље маче, у коме још тивља зов

Дивљине, а десно његов рођак — домаће маче. Неком инвентивном фоторепортеру није измакао овај призор па је њима пошчино своју богату колекцију лепих слика.

ДА НИЈЕ БИЛО ЗЕЦА

Хиљаду и пет стотина гледалаца фудбалске игре у пољској вароши Рзсов имали су прилике да бесплатно виде и једну веселу сцену. Свежа трава на терену привукла је дивљег зеца. Његово присуство није збунило судију. Прекинуо је игру и са 22 играча стао да гони зеца по терену. Захваљујући одличној оријентацији зец није доспео у донац, него је за шило осам минута нашао спас у шуми. Овај мали прекид развеселио је гледаоце, а месном клубу донео корисно откриће. У три за зецом запажена је сјајна способност за „интервенцију“ једног резервног играча наваде. Следеће недеље постављен је за голмана и био јунак дана — његов тим победио је противника, иначе првака на листи, са 1:0.

НЕОБИЧНО

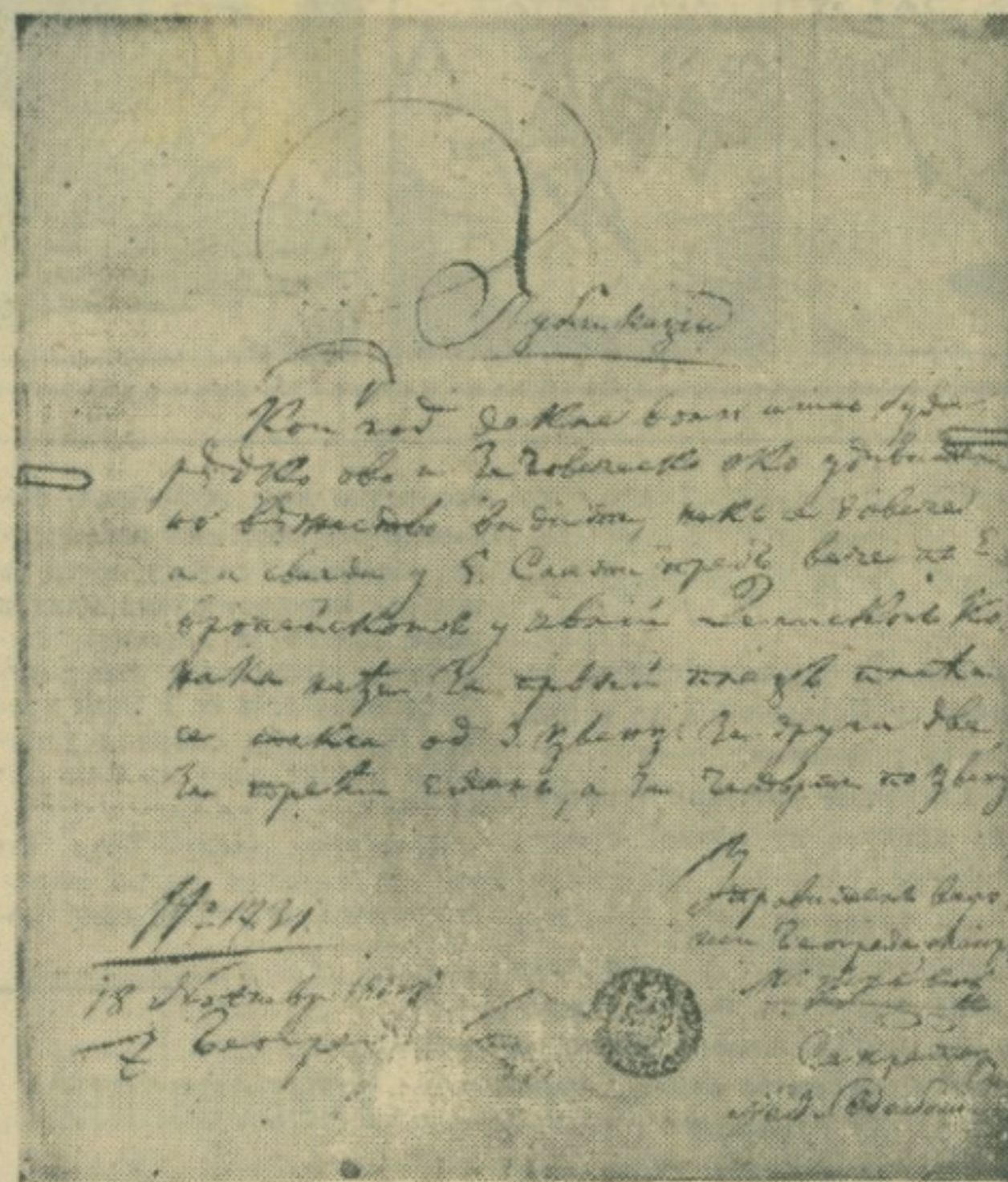
У САД је донесен један веома необичан закон. Наиме, наређује се обезбеђење фрижидера изнутра сигналним уређајима или бравицом за отварање и са те стране. Ова је мера донесена стога што се у Сједињеним Државама сваке године смрзне, и тако изгуби живот, стотину па и више деце која, играјући се или из радозналости, уђу у фрижидер и за собом затворе врата која изнутра не могу да се отворе. Занимљиво је да су у Западној Немачкој већ средином ове године пуштени у продају такви фрижидери.

Последњи месец 1841 године за Београђане су, може се рећи, били изузетно пун сензација — нових, дотада сасвим невиђених „забавителних прикљученија“. Прорадио је „Театар на Бумруку“, и то је била прва позоришна сезона. Ово је, бар у прво време, веома одушевило београдске житеље. Међутим, тек што су почеле прве позоришне претставе у Бумрукани, у оно време једној од највећих београдских зграда, — царинарници на обали Саве, због чије су велелепности и суседи Земунчани Београђанима завидели. Управитељство вароши Београда објавило је једну неочекивану „Публикацију“. А њу је магистратски добошар објавио на свим варошким раскрсницама и местима за која се већ одавно знало да се на њима прикупља највећи број слушалаца, — претежно шегрта занатских и трговачких. Њихова је дужност била да добро упамте шта добошар „налаже“, — како се у оно време говорило. Из свега гласа добошар је 18. „нојемврија“ 1841 викао:

Још већа сензација

„Чујте и почувте — од стране Управитељства вароши Београда даје се публицима на знање да ће дошавши из Прага у Бохемији, велики комедијант Беренек у авлији, Делиског конака вечерас у пет сати енглеско-комедијанство на коњима с нуждним и повећим числом (бројем) помоћника својих претстављати, и овде се више дана продуцирањем тог вежества (ве-

...» ПАДОБРАНАЦ «

ЗАГЛАВЉЕ АКТА УПРАВИТЕЉСТВА. ПИСАНО ШИФРАСТИМ СЛОВИМА, О СКАКАЊУ МАНОЈЛОВОМ СА БУМРУКАНЕ

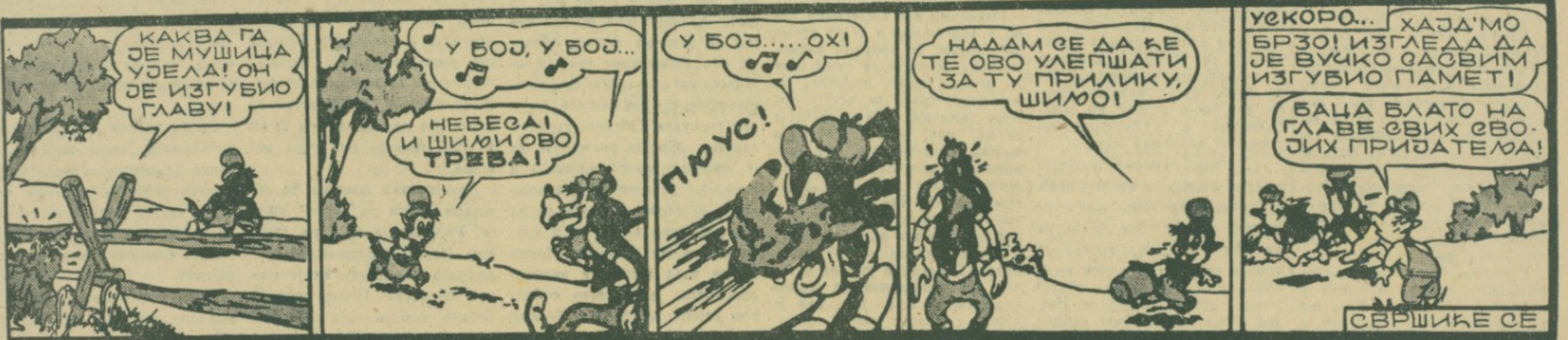
приличан мрак, калфа Манојло се без допуштања полицијске власти попео на кров Бумрукане и „ко зна како тамо је довукао и своју комедијантску машину, тојест летећу, са крилима и с небом“ (ово „небо“ у недостатку другог израза узето је из цркве не терминологије, а претставља онај свод испод кога иде владица на литији). Око Бумрукане окупио се свет, гледајући по дебелом снегу и претњи снежне наносе све до савске обале, јер је Манојло обећао да ће прелетети Саву па се уставиште негде у Немачкој (Аустрији).

Београђани су искривили вратове зурећи у високи кров Бумрукане. Када се Манојло појавио на врху требало му је прилично времена док је прикачио на себе чудесна крила и изнад себе оно „небо“. Потом је мало залепетао, ветар је дунуо и он је стварно полетео.

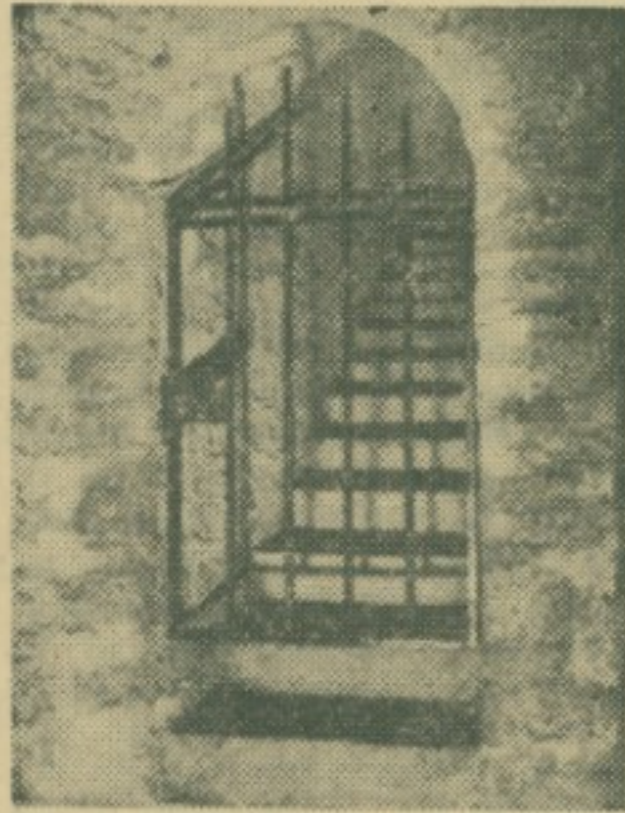
Свима је стао дах

„Ау-ух“ — зашуморило је у гомили.

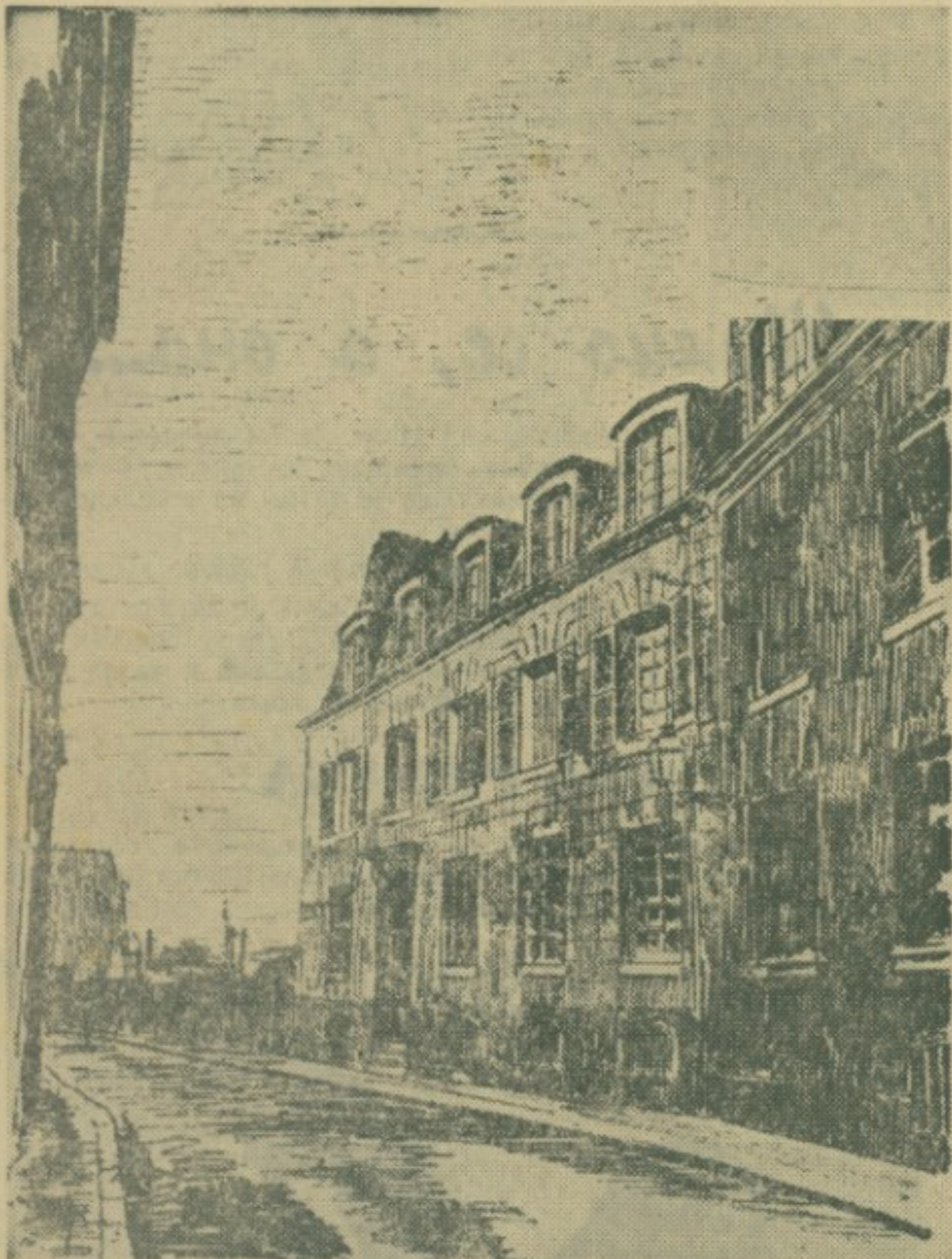
Манојло прелете преко глава окупљеног света према Сави климатајући ногама у ваздуху.

БАЛЗАК И ЊЕГОВИ ПОВЕРИОЦИ

УЛАЗ У ПОДРУМ

КУЋА У ПАСИУ У КОЈОЈ ЈЕ БАЛЗАК СТАНОВАО, ПРЕМА ЦРТЕЖУ ИЗ ПРОШЛОГ СТОЛЕЋА

Велики писац и можда исто толико велики дужник многобројних поверљива, Оноре де Балзак, није једанпут осећао пред онима који су хтели да му поднесу поднос облигације са његовим потписом. Крајем 1842 и почетком 1843 морао је да побегне из Жардија у данашњи део Париза звани Паси који је у Балзаково доба био село. У данашњој улици Рејноар још постоји зграда која носи број 47 где се крио један од највећих француских и светских романописаца да га поверљивци не би пронашли и ухапсили.

могао да ускочи у тавнице које су земљораднике возиле према центру Париза

Али, још, због нечега се он овде осећао потпуно безбедан. Узане ступнице ове зграде водиле су у подрум за који нико није знао да постоји нити се прилаз у подрум могао лако да открије. Данас је овај подрум, иначе врло простран, чувен, јер спада у једно од париских подземља недалеко од Ајфелове куле, у којима се сваке године одржавају познате изложбе вина.

Године 1842, кад је у Жардију продао све своје непокретне ствари, за које је добио веома мало новца, Балзак се нашао „сасвим сам, само са својим пером у руци“ — како је рекао у писму својој мајци. Бекство у нови збег није било нимало пријатно за творца „Чича Горија“ и „Роџаке Бете“. У Паси се доселио под лажним именом што се види из писма од јуна 1844 упућеног једном париском игуману: „Господине игумане, пише Балзак, Ви бисте могли да ми одговорите на име господина де Брињол, улица Бас 19, Паси, јер је за мој мир неопходно потребно да боравак држим у тајности“. (Улица Бас зове се данас Рејноар, а наместо броја 19 кућа је добила број 47).

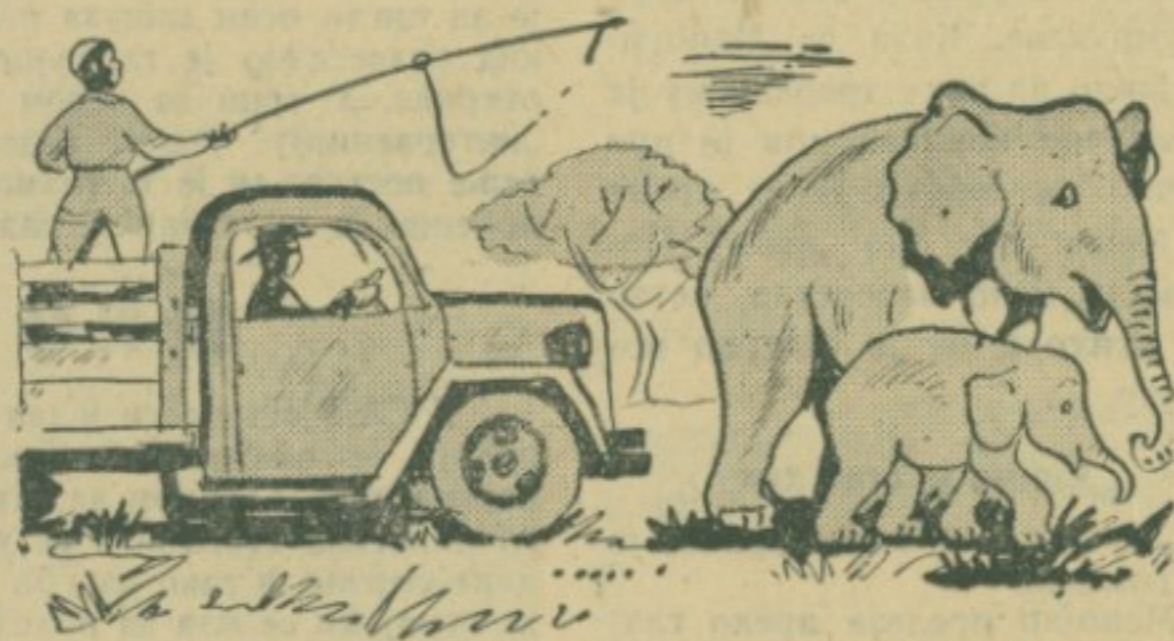
Зграда у Пасиу била је доброволни затвор у коме је Балзак даноноћно писао. Да би се неко с њим састао, морао је да ужива у глед врло поверљиве личности. Један од сасвим ретких посетилаца тајанственог становника била је госпођица Комта, касније госпођа Парви, једна од најбољих креатора улоге Сузана у Бомаршеовој „Фигаровој женици“.

У новој стани писца се веома добро осећао зато што је кућа била усамљена. Крај ње готово нико није пролазио, а он је са оближњег пута увек

WALT DISNEY УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

ЛОВАЦ НА СЛОНОВЕ

Три оклопена теретна аутомобила усред афричке саване — веома необична слика. Италијану — досељенику Ардину Пелегринију и његовом моторизованом одреду који се састоји од дванаест људи вероватно претстоји нека борба. И то озбиљна борба, ако ћемо судити по огреботинама и улубљеним местима на оклопима кола.

... Мала колона напушта лагер и лагано се креће у правцу шуме. Пелегрини пажљиво загледа дрвеће. Све чешиће се сусрећу стабла на којима је кора згуњена, Пелегрини води свој одред од једног „обележеног“ дрвета до другог. Најзад, пење се на кров кабине аутомобила и догледом испи-

тује околину. Противник је откривен!

Недалеко од ивице шуме стоји слоница, а крај ње слонче!

Годинама већ Пелегрини лови у Тангањани и за то време до ситница је проучио навике слонова. У периоду суша њих је веома тешко пратити. На изгорелој трави не остају трагови њихових ногу, не чује се ни онај карактеристичан прасак који настаје кад слонови својим сурлама откидају високе гране покривене неким лишћем. Тај прасак, који уво Европљана једва улови, домороци могу да препознају и са даљине од четири километра. Пелегрини успева да га чује до раздаљине од једног километра. Али сад, кад је лишће с дрвећа опало, слонови гуле и кору и њоме се

хране. Та огуњена стабла довели су Пелегринија до слонице са слончетом.

Сигнал је дат: три теретњака кренула су преко сунцем пржене равнице. Мајка-слоница труди се да се што пре домогне шуме. Слоначе трчи међу мајчиним ногама, скривено испод њеног трбуха, а она држи своју сурлу спремну да би у сваком тренутку могла да пограби сурлу свог малишана и његове кораче убрза и управу и потребном правцу, исто онако као што жена води за руку своје дете. Већ су стигли до првог шипража на ивици шуме кад се омча, причвршћена једним крајем за дугачку мотку, обавила око слончетове ноге и оборила га на земљу. Сад ловци не смеју да изгубе ниједан тренутак. Обузета страхом слоница још не примећује да је изгубила свог малишана и наставља да трчи. Али, довољно је да слонче затруби па да она заборави на страх и врати се да му помогне. Ловци би се тада нашли у великој опасности, јер уместо с једном слоницом треба се борити с целим чопором. Слонови су,

као ретко које животиње, обдарени инстинктом изванредне узајамне солидарности, а њихова нежност према младунцима заиста је дирљива. Пелегрини никад неће заборавити слоницу која се једном храбро бацила да одбрани уловљено слонче иако му није била мати.

Пелегрини дела брзо. Он зна да везаном малом слону који лежи на земљи срце мо-

же да препукине од узбуђења и страха. Због тога га он и његов помоћник брзо дику на ноге, стављају у специјални сандук, товари на аутомобил и одвозе.

Ухваћено слонче нема још ни годину дана; оно чак још не уме да се служи својом сурлом. Треба га хранити помоћу цулле. Кад малишан поодрасте, Пелегрини ће га продати неком зоолошком врту...

Универзална аналитичка електронска машина

У Академији наука СССР пројектује се необична електронска машина. Научну и техничку литературу она ће моћи невероватно брзо да прегледа и анализира. Како се све више појављују научно-техничке публикације стручњаци нису у могућности да прате све ове књиге, па ће им у томе помоћи ова нова машина.

Електронска машина ће за њихов рачун да „чита“ књиге. Уколико је нека на страни језику електронски преводилац у машини ће је најпре превести. После тога основне информације о књизи електронска машина ће испи-

сати на танким металнизираним листовима. Они ће се слагати у велике блокове који представљају „ламет“ машине. Једном примљена вест остаје трајно у „свести“ машине тако да ће она моћи да је понови и после стотину година.

Сваки чланак или информација имаће своју шифру, и свако ће преко обичног бројчака моћи да дође до жељене вести. Осим тога машина ће бити у стању да самостално решава и многе друге задатке.

Капацитет машина биће 4 милиона страница текста за један сат.

КО ЋЕ ПРВИ ДА СТИГНЕ НА ЗВЕЗДУ И ДА СЕ ВРАТИ КУЋИ?

- 34 — сударили сте се с једним летећим тањиром; враћате се на број 32.
- 42 — узјахали сте на Великог медведа; однео вас је све до броја 48.
- 45 — опекали сте се на северној светлости; два пута не бацате кошку.
- 50 — стигли сте до звезде која је била циљ вашег путовања и сад можете да пођете награду. Ако сте из прве добили број који вас је довео до ове звезде, имате право да баците кошку још два пута.

Путовање напрема Земљу одија се без невоља, али ако станете на бројеве 40, 30, 20 или 10 пропуштате једно бацање кошке.

Победник је онај играч који први стигне на Земљу.

У игри може да учествује неограничен број играча. За њу је потребна коцка као за „Не љути се, човече“, а усто сваки играч треба да има неки мали предмет — разнобојна дугмад могу лепо да послуже — који ће померати дуж васнонеке стазе. Играчи бацају коцку по реду. Сваки поједини играч помера свој предмет за онолико места колико му је тачкица изишло при бацању коцке. Али, лет кроз свемир пун је изненађења и опасности. Ево шта се догађа кад дођете на следеће бројеве:

- 4 — рђаво сте узлетели; почињете испочетка.
- 10 — сударили сте се с једним метеоритом; враћате се на број 6.
- 12 — захватио вас је повољан космички ветар; скочите на број 18.
- 22 — морали сте принудно да се спустите на Месец; пропуштате једно бацање коцкице.
- 28 — један метеор вас је избацио с колосека; враћате се на број 20.
- 31 — замало што се нисте утопили у Млечном путу; враћате се на број 26.

ОД НОВЕ ГОДИНЕ ПОШТЕНИЈЕ...

Једном, уочи Нове године срећан случај састави десет старца. Старац са дугогачком седом брадом рече: — Кроз неколико дана је Нова година. Не бисмо ли могли заједно да је прославимо? Осталих девет су заклимала главом и одговорили: — Пристајемо! Тада су се они договорили да сваки донесе крчаг вина у кућу седобрадог где ће и Но-

ву годину да проведу. Када су гости отишли, седобради помисли: „Ако свих девет старца донесу по крчаг вина, ништа неће бити ако ја уместо вина сипам воду. И зато спреми крчаг с водом.“ Старац с црном брадом идући својој кући помисли: „Овако или онако на сваком од девет старца долази по један крчаг вина. Мој крчаг може и да се не броји. Ја ћу донети крчаг с водом.“ И прибради је насуо воду у крчаг.

Старац с прошараном брадом, дошавши кући одлучи: „Ако сваки од њих донесе по крчаг вина, а ја донесем крчаг воде, нико то неће ни приметити!“

И он је спремао крчаг с водом.

И старац са кратком брадом и старац са густом и старца са ретком брадом и старац без браде као и други поступили су исто. Сваки је за себе мислио да је mudar и веровао да ће обманути друге.

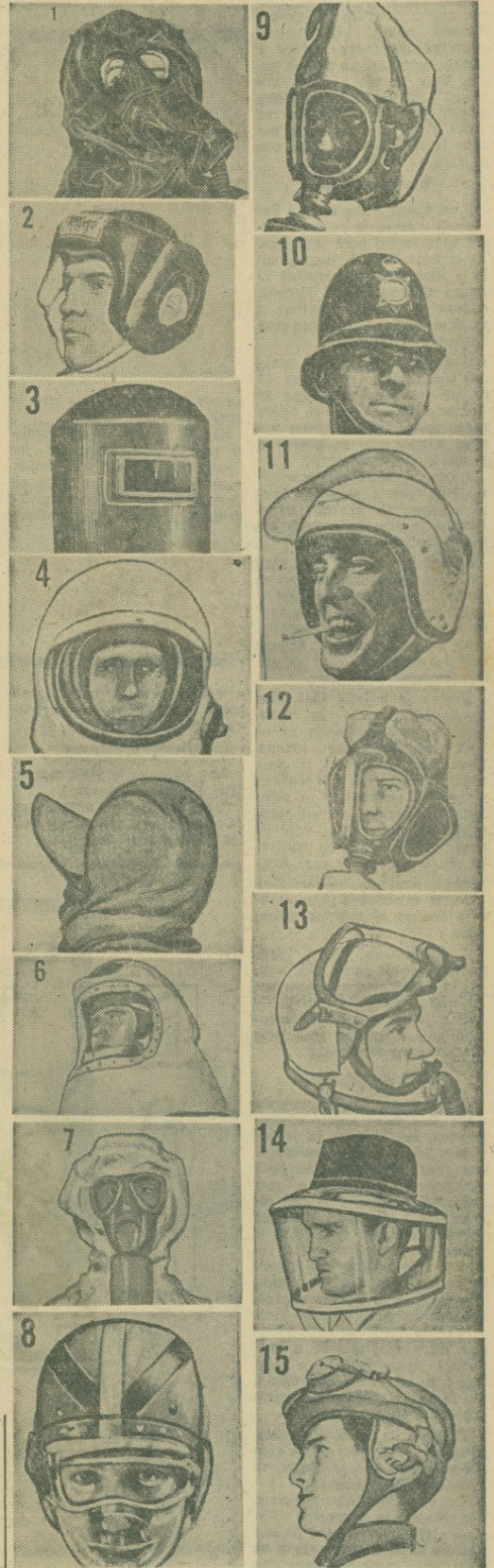
Дошла је и Нова година. Десет старца сакупило се у кући седобрадог. Сваки је дигао свој крчаг и са шумом излио његову садржину у велики крчаг.

После тога старци су седи за сто, поразговарали и налили чаше. Отпили по гутљај и тек тада су схватили, да су сви исто урадили, — хтели да обману друге. Нису се гледали и нису о томе ни реч рекли. Пили су, пили до дна крчага, док нису попили сву воду.

А онда је сваки помислио: — С Новом годином поштеније!

КО НОСИ ОВАКАВ ШЛЕМ И ЗАШТО?

Сви ови људи носе заштитне шлемове. Можете ли према њиховом изгледу погодити њихово занимање. Напишите испод слике шта мислите а тада прочитајте одговоре.

- 1) Члан посаде за лансирање ракета. Капуљача је део одела који их штити од гасова и течности што се стварају приликом испуштања ракета.
- 2) Боксер који тренира за велики меч. Ова маска спречава да дође до повреде на тренингу.
- 3) Глумац који је имао главну улогу у филму „Човек у гвозденој маски“ носио је овакав шлем.
- 4) Морнарички пилот који лети „брже од звука“.
- 5) Истраживач на Арктику или Антарктику. Ово је део нове одеће која замењује тешку крзнену капуљачу.
- 6) Војни ватрогасац. Алуминијумска одећа штити од ватре а лапша је од одела која су ватрогасци досад носили.
- 7) Ово је део заштитне одеће за људе који раде са атомским оружјем.
- 8) Играч америчког фудбала (рагби). Овакав шлем је направљен да би се играчу заштитили зуби од удараца. Зато је начињен и пластични део који покрива вилицу.
- 9) Одело за заштиту од атомских радијација. Оно чува цело тело.
- 10) Традиционални шлем лондонских „бобија“ (полицајаца).
- 11) Аутомобилски тркач — вероватно после добијене трке.
- 12) Ливац. Маска га штити од врелих гасова и пара.
- 13) Пилот који лети брже од звука (ваздухопловне снаге САД).
- 14) Чувар пчела. Овакву маску би пожелео и рибар кад има много комараца.
- 15) Тениста. Он би сигурно често имао главобољу због сталног ударања главом о челичне делове у ускомо простору тенка да нема овакву заштиту.

Пре нешто више од једног века једна група Ескима, плашљиво се испела на палубу једрењака који су морске струје довукле у близину њихове обале. Неколицина смелијих спустили су се у мрачно потпалубје и како ништа нису знали о „великом чамцу“ просекли су на боку велику рупу да би пустили све тлост. Вода је покуљала и велики једрењак почео је дагано да тоне.

Велика награда

У то време једна жена у Енглеској живела је само за једно: да нађе тај исти једрењак. То је била Џејн Франклин чији је муж, сер Џон, отишао да тражи Северозападни Пролоз, водени пут преко Арктика и да оствари давнашњи сан свих поларних истраживача.

Џон Франклин је био искусан истраживач који је иза себе већ имао три путовања на Арктик. Све што се у то време знало о Арктику, леденим морима и пловидби по њима, он је имао „у малом прсту“.

Једног сунчаног мајског јутра 1845 године, на обали Темзе искипио се готово читав Лондон да испрати његова два једрењака.

Једрењаци су се спустили низ Темзу, а затим кренули на север. Лето и зима прошли су брзо. Дошло је и прошло друго лето, 1846, а рибарски бродови на тихookeанској страни Пролоза ниједном нису видели Франклинове једрењаке.

Дошао је и јуни 1847. Лед на Арктику почео је да пуца. Бродови ће опет моћи да се креху по арктичким водама. Изненада, Енглеском је прохујала вест да Џејн Франклин нуди 2000 фунти сваком оном ловцу на китове, трговцу крзнина или мисионару који је видео њеног мужа од тренутка кад је упловно у воде Арктика.

Један службеник Адмиралитета просто је дојурно њеној кући.

— Драга моја леђи Франклин, — почео је он узбуђено. — Да ли ви том понудом желите да навестите Адмиралитету и јавности да се експедиција коју предводи ваш муж сувише дуго задржала?

Месеци су пролазили

— Назовите то инстинктом жене или било којим другим именом, али ја знам да је мој муж у невољи. Ово ником нисам досад признала. Дан уочи његовог поласка седели смо баш овде, на софи. Ја сам завршавала последње бодове на застави коју сам шила. Он је желео да ја својом руком сашинем заставу коју ће понети са собом. Кад сам у једном тренутку дигла поглед с рада, видеда сам да је заспао. Како је у соби била промаја, узела сам један крај заставе и пребацила преко његових ногу. Мора да га је то пробудило, јер се нагло усправио, с неким страшним изразом на лицу.

„Застава на мени, — прошапутао је. — Застава се не ставља на живог човека. Заставом покривају само мртве.“

Службеник Адмиралитета подругљиво се насмејао:

— Празно сујеверје. Кажем вам да ће ваш муж седети на овој истој софи пре него што прође август.

Марта 1848 кренула је једна експедиција, а маја још две. Са сваким бродом одлазило је и по једно Џејнино писмо...

Писма која је она током четвртог лета писала Адмиралитету спадају у најречитије и најпотресније документе века. Она су навела британску владу да средином јула организује и пошаље највећу спасилачку експедицију у историји морепловства. Њено писмо тадашњем председнику Сједињених Америчких Држава, Захарију Тејлору, сврставају се у најлепша никад написана писма. Америка је такође упутила неколико експедиција, а исто тако и Русија. Један њујоршки милионер опремио је и послао неколико бродова да траже Џона Франклина.

Џејн је такође опремила једну експедицију. Али, она није била милионерка и за експе-

ЉУБАВ која је отворила пут на

Арктику је утрошила све што је имала.

Кад је дошао август четврте године отпутовала је на Оркнејска Острва крај којих пролазе сви бродови који се враћају из арктичких вода. У најмили је тамо једну собицу

АРКТИК

и чим би се на видлику указао какав брод-китоловац истрчавала је на пристаниште.

Помоћ пријатеља

Али, одговор је увек гласио: „Не! Нисмо га видели!“

Једна за другом враћале су се експедиције за спасавање. Не. Ништа. Ни трага.

дије враћале, доносили назад њена писма Џону — неотворена.

Године 1854 Адмиралитет је званично објавио да су Франклин и његови људи нестали. Џејн је одбила да прими и призна ово саопштење. Упркос несташњи у коју је већ одавно запала, није хтела да прими ни удовичку пензију. Наставила је да трага за Џоном.

Њени пријатељи дали су јој све што су могли одвојити. Она се тада обратила читавој Енглеској. Прилози су почели да пристику и 1857 она је имала довољно новца да опреми још један брод. За капетана је изабрала Мек Клинтока, поморског официра који је већ учествовао у три опасилачке експедиције. Почетком јула Џејн је испратила његов брод.

Те јесени, а и идуће, од капетана Мек Клинтока није стигла никаква вест. Најзад септембра 1859 његов брод пристао је на један од докова на Темзи и један измршавео човек упутио се право Франклиновој кући.

Све је било узалуд

У малој Џејниној соби Мек Клинтон је извадио из чепа комад изгужваног папира који је нашао испод једне, човечјом руком начинене снежне пирамиде. Носио је датум од 25 априла 1848 године. Захваљујући том комаду папира Мек Клинтон је успео да реконструише трагичне догађаје.

Франклинови бродови провели су прву зиму тамо где их је лед заробио, а када је дошло лето 1846, наставили су пловидбу према Пацифику. Воде којима су пловили биле су потпуно неиспитане. Требао је пронаћи који од многобројних канала претставља отворен и од леда слободан пут ка Тихом Океану. Изабрали су ка над који се данас зове Викто-

ријин Мореуз.

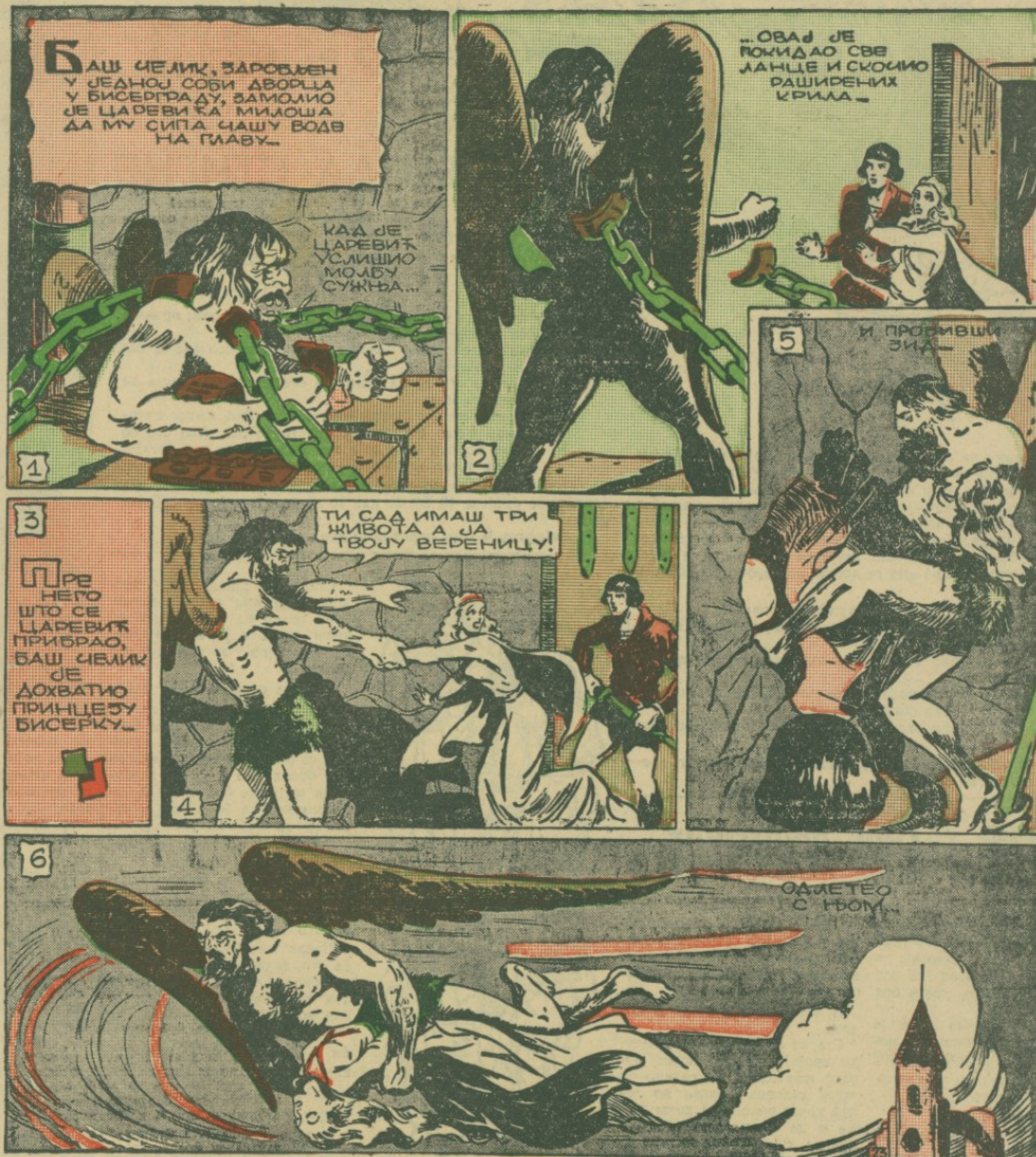
Тек што су ушли у њега, а лед се оклопио око бродова. Дошао је и септембар, а они су још били у каналу. Није им остало ништа друго но да ту чекају до идућег лета. И оно је дошло, а они нису могли да наставе пут јер се лед у Викторинином Мореузу никад не топи. Дошла је и трећа зима. Посада је почела да побољева: те зиме умрла су 23 члана.

Огрев и намирнице били су на измаку. Нашавши се пред опасношћу да умру од глади, људи су одлучили да крену пешине преко леда, према првом људском насељу које се налазило 1600 километара јужно од њих. На обали острва Краљ Вилијам начинили су пирамиду од леда и у њој оставили запис о догађајима које смо испричали. Мек Клинтон кренуо је даље његовим трагом. Путем је налазио на њихове ствари, тешке чамце које су вукли са собом да би ако нађу на отворено море или какву реку могли да се превезу, на напуњене пушке пред којим се цевима никад није нашла ниједна једина животиња и, најзад, на људске скелете.

Што се тиче вође експедиције, у документу нађеном испод леда стајало је да је сер Џон Франклин умро још на броду 11 јуна 1847 године вероватно од последица грипа, и да је сахрањен завијен у заставу коју је извела његова жена.

Џон Франклин није нашао Северозападни Пролоз. Експедиције које је слала Џејн Франклин нису успеле да нађу њеног изгубљеног мужа, али су зато откриле Северозападни Пролоз и испитале читав Арктик. Љубав и оданост једне жене отворила је пут у неиспитане поларне пределе Севера.

БАШ У СА НИК

Цејн је такође опремила једну експедицију. Али, она није била милионерка и за експе-

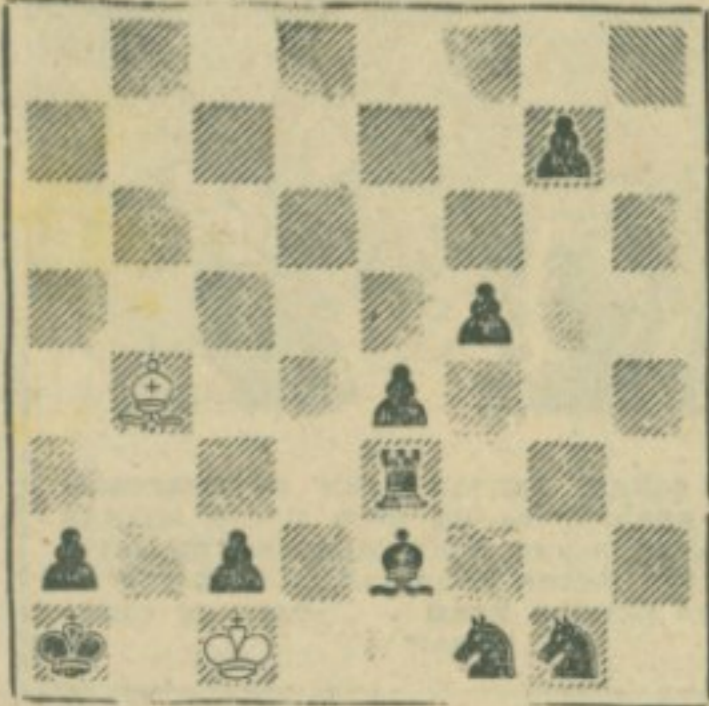
Учимо шах XLIX

О скакачу смо толико говорили и толико смо га хвалили да би читаоци могли помислити да је он много значајнија фигура од ловаца. Али, немојте се заваравати!

Пре свега, шахисти сматрају да ловац вреди колико три пешака, а то је теориска вредност и скакача. Кажемо „теориска“ јер вредност сваке фигуре, то је вама добро познато, зависи од њеног положаја на плочи, од ситуације саме партије.

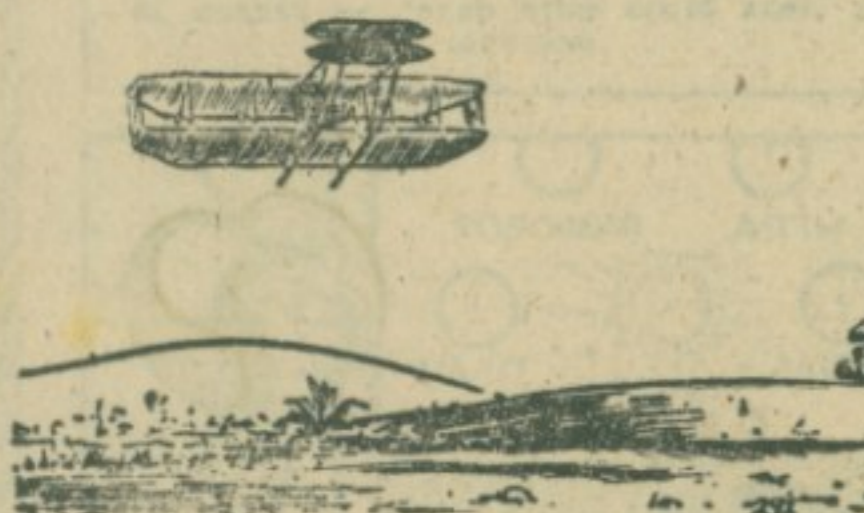
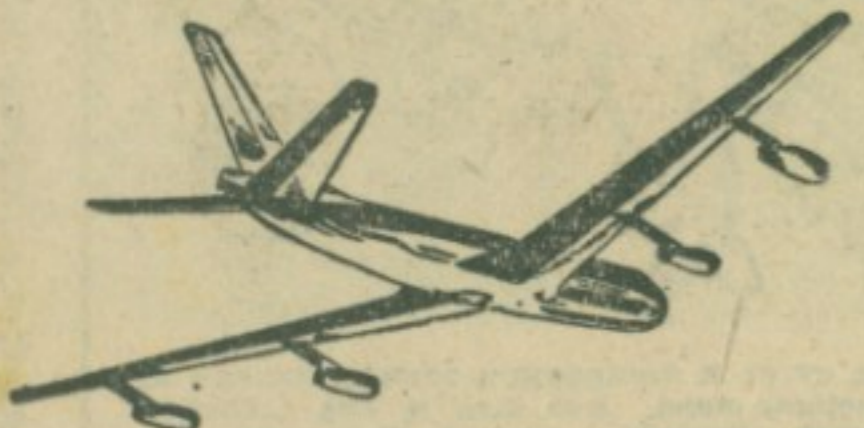
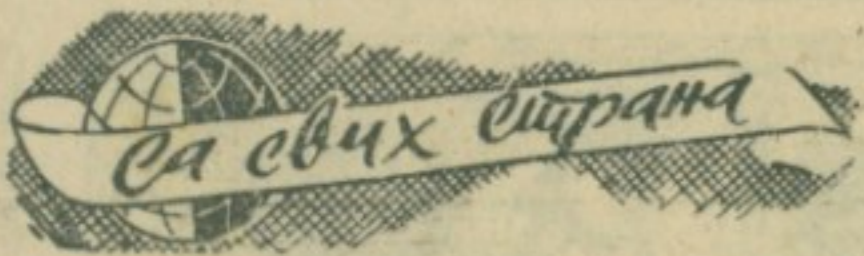
Даље: два ловаца вреде више од два скакача. У десетој лекцији, као што се сећате, ми смо рекли да помоћу два ловаца можете извести мат, а помоћу два скакача то није могуће, сем у случају када противник не зна да избегава опасна поља.

А сада ћете видети како и један ловац може оно што може скакач: да се бори против много надмоћнијег противника.

У овом положају, до кога је дошао један шаховски мастер, бели ловац стоји против читаве војске непријатељских фигура. На потезу је бели: Л64-ф8. Јасно је шта он хоће: да дође ловцем на поље г7, односно да матира црног. Због тога црни мора да вуче потез Те3-г3. Сада се бели ловац враћа и заузима поље д6 с намером да одмах иде на е5, што би такође значило мат за црног. Поље е5 црни може да туче само потезом Сг1-ф3 и он то чини, али бели ловац иде још назад и заузима поље а3. У следећем потезу бели ловац доћи ће на поље б2, које црни не може ничим да туче, а то ће бити и — пропаст за црног.

Као што видите, ни с ловцем се није шалили!

НЕКАД И САД

Године 1903 први авион који је успешно полетео, а то је онај кога су конструисала браћа Рајт, летео је свега око 37 метара. Данас један модерни путнички авион може без спуштања да прелети 16.000 километара — безмало половину пута око Земље.

САВРЕМЕНИ ИЗУМ

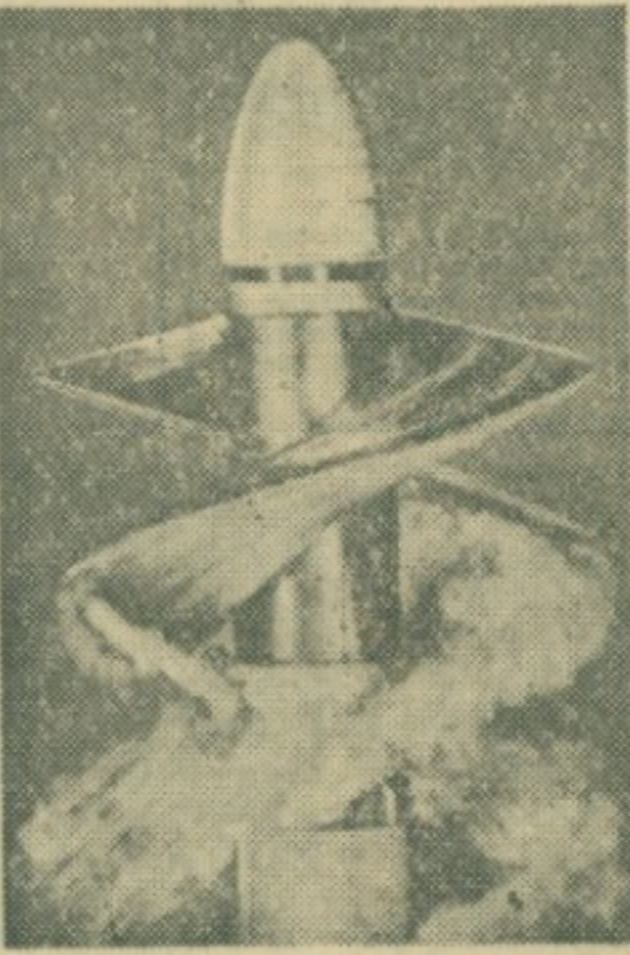
У овом „атомском веку“ сваки проналазак на пољу радиоактивности изазива посебну пажњу. Тако је и изум Велојама Лекнија, припадника једне америчке трупе америчке војске бесмиле и занимљив и користан. Нарочитим филтером он успева да радиоактивну воду pročисти за 15 до 30 минута до те мере да се може употребљавати за пиће. Његов изум сада се испитује.

НА ВРЕМЕ СТИГЛА

Преварен лепом јесени један пар ласта задржао се у најсевернијем крају Шведске. Не само да су заборавили да је време за одлазак него су се у њиховом гнезду нашли и два јајета која су они предају чували. И кад је наступила хладноћа нису се одвајали од њих. Изгледале и промрзле неко их је ту, на домаку Подарног моста, приметно и прихватио. Непознати добротвор затражио је помоћ од Шведског заључкопцовог друштва. И тако су задохтеле ласте, заједно са гнездом и јајима пренете пре неки дан у картонској кутији до Штокхолма, а одатле су одлетеле на топли југ — али не на својим него на металним крилима авиона.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НОВА ЕЛИСА РЕВОЛУЦИОНИШЕ КРЕТАЊЕ БРОДОВА

Инжењери америчке морнарице усавршили су нови тип бродске елисе која ће, по њиховим речима, изазвати револуцију у кретању бродова, сличну оној коју су у авијацији изазвали авиони на млазним погон.

Елисе класичног типа имају један недостатак — за време најбржег окретања образују око себе деп гасова који спречавају да се брод креће највећом могућном брзином. Нови изум добио је сасвим необичан облик — спирални, али је важно да не дозвољава стварање ма каквих услова који би ометали кретање. Напротив. Уље које се скупуља око елисе бива одбачено низ осовину тако да ништа не спречава развијање брзине. Инжењер-конструктор Туинц радио је са сарадницима на овом проналазку у Вашингтонском центру за научна истраживања, а сада врши испитивања у Лондону.

ЖИВЕ КОНЗЕРВЕ

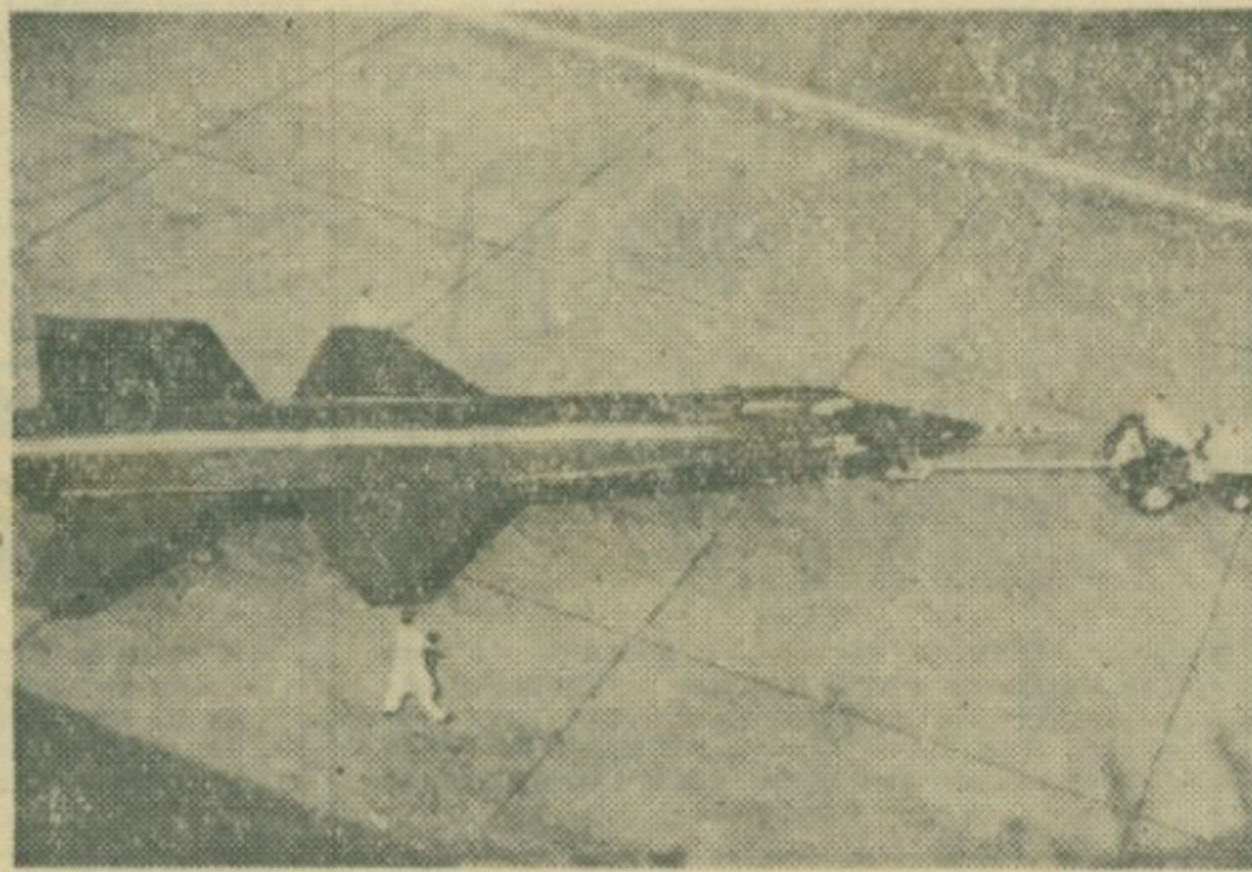
Опти који се врше у лабораторијама америчке индустрије конзерви треба да унесу велике промене у начин

конзервисања меса. Према овим експериментима, а они су већ дали добре резултате, месо би се конзервисало — помоћу антибиотичког препарата „Биостат“ и још пре него што би стока била заклана — гама зрачењем.

Свињско месо, у које је још пре клања убризган „Биостат“ остало је 85 одсто дуже свеже него иначе. А месо свиње која је зрачена гама-зрацима сачувало се свеже 150 одсто дуже. Међутим, када су примењена оба начина месо је остало свеже готово два и по пута дуже него обично.

Далјим опитима је утврђено да би дуже зрачење омогућило потпуну стерилизацију меса, али би оно изгубило од свог укуса, штавише имало би непријатан мирис. Краће зрачење и умерене количине антибиотика не проузрокују никакав посебан мирис меса.

Авион за високе летове

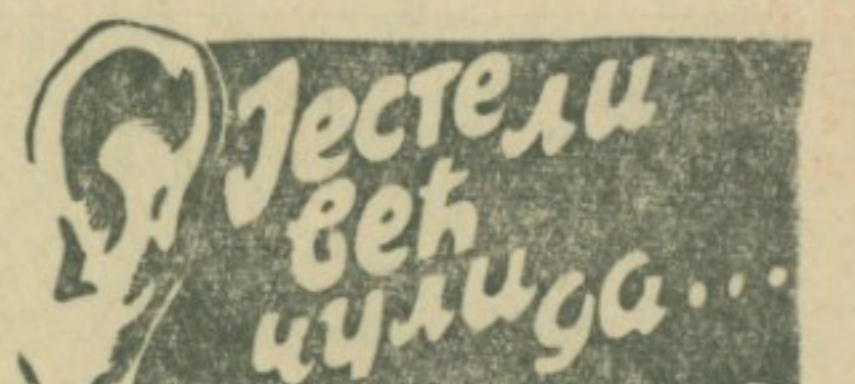
Авион Х-15 саграђен је за летове изнад земљине атмосфере. Очекује се да ће већ на пробним летовима достићи висину од око 150 километра.

ПРАКТИЧНИ СТРУЈОМЕРИ

И наши грађани имају тешкоћа са плаћањем електричне енергије. Инкасанти долазе у разне дане и часове а то омета људе да обављају своје послове. Ако се инкасанти не сачека онда настају и нежељене последице. Ових непријатности можда ћете ускоро бити поштеђени и ви, као што је то већ случај са станицама многих других земаља. Конструисана је једна направа налик на часовник, у коју се уметне формулар. На њему се откуца шифра утрошених киловат-часова. Формулар се тада шаље електричној централни и она испоставља на основу њега рачун.

НОВИ ЦЕПЕЛИН

У Фридрихсхафену су припремљени нацрти за изградњу новог цеπεлина дугог 260 метара са брзином 140 километара на час. Трошкове изградње сносиће немачко предузеће за бродоградњу Еткер.

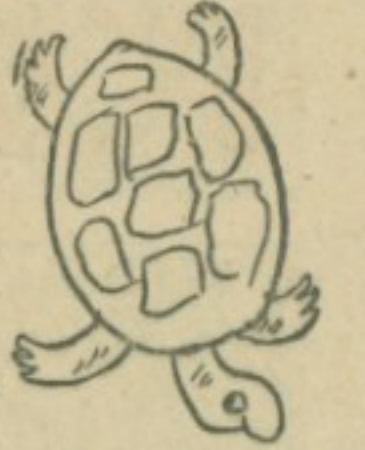

... наш назив за музички инструмент „гајде“ постао је од арапске речи „гханда“.

... једна овца произведе просечно за један дан шест грама вуне; један радник у модерној фабрици синтетичне вуне произведе за дан 63 килограма.

... пре Колумбовог открића Новог света, једине две домаће животиње америчких домородаца били су пас и ћурка.

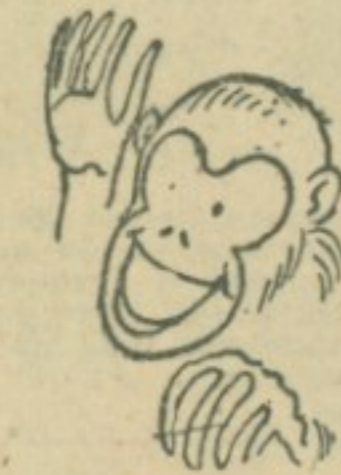
... према тврђењу сер Цона Хиларија, једног од освајача Монт Евереста, на

Хималајима живи једна циновска корњача чији просечни век износи 350 година.

... према тврђењу статистичара, највише близанаца рађа се у скандинавским земљама и међу припадницима народима, а најмање у Јапану и у земљама Средоземља.

... циновским рекама називају се оне реке чији сливови обухватају више од 2,5 милиона квадратних километара. Има их свега седам: Амазон, Конго, Мисисипи, Ла Плата, Об, Нил и Јенисеј.

... од свих животиња једино шимпанза може да се смеје.

... Аустралија је једини континент на коме нема ледника, али их зато има на суседним великим острвима: Новој Гвинеји и Новом Зеланду. Африка има леднике и њихова укупна површина износи 50 квадратних километара.

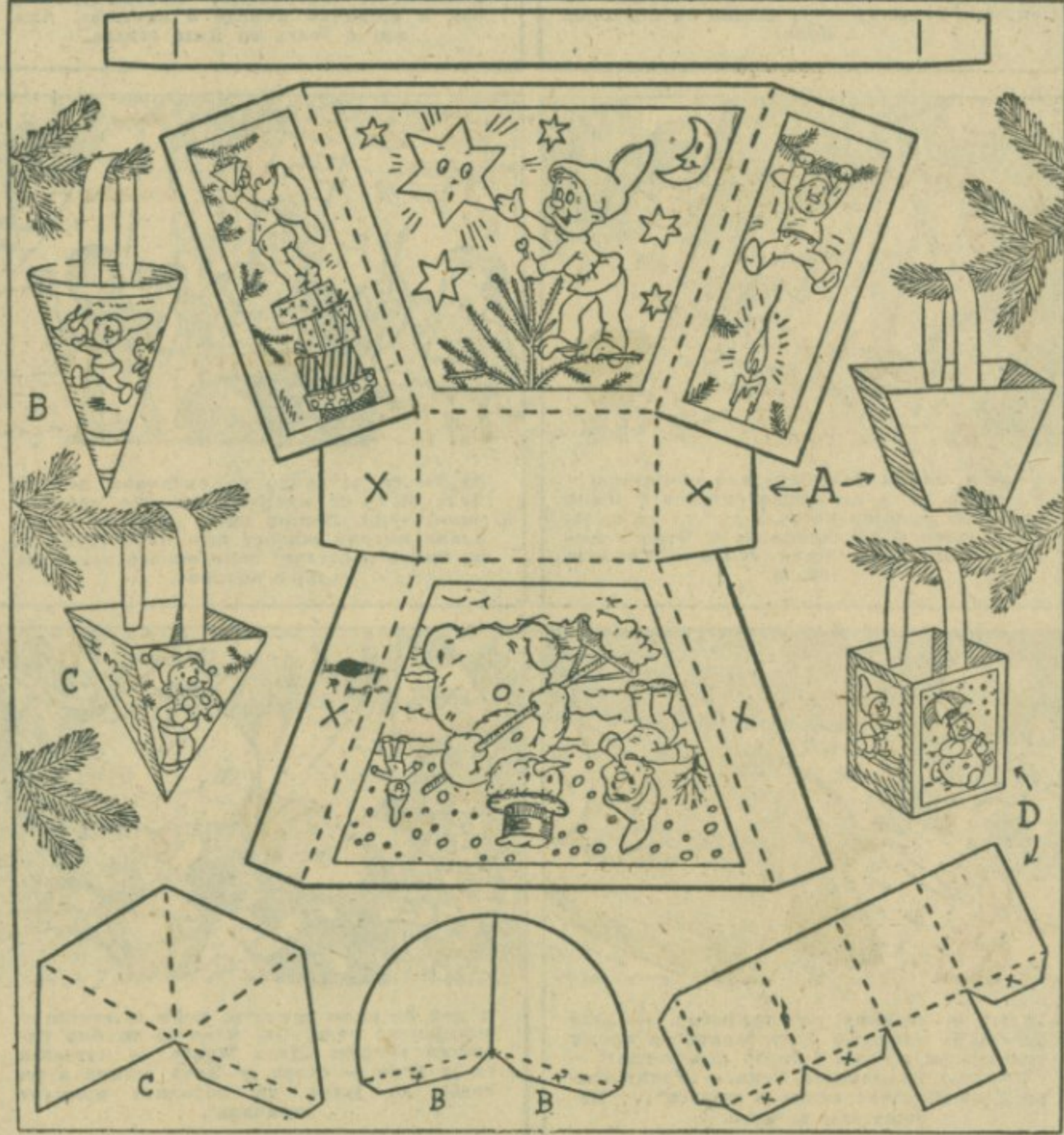
... златокрила утва, птица која се често помиње у нашим народним песмама, потпуно је ишчезла код нас. Пре 50 до 60 година она се још гнездила на Косовом Пољу.

... крајем 18 века постојало је мишљење да птице сељце зимују на — Месецу.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КОРНА ЗА НОВОГОДИШЊУ ЈЕЛКУ

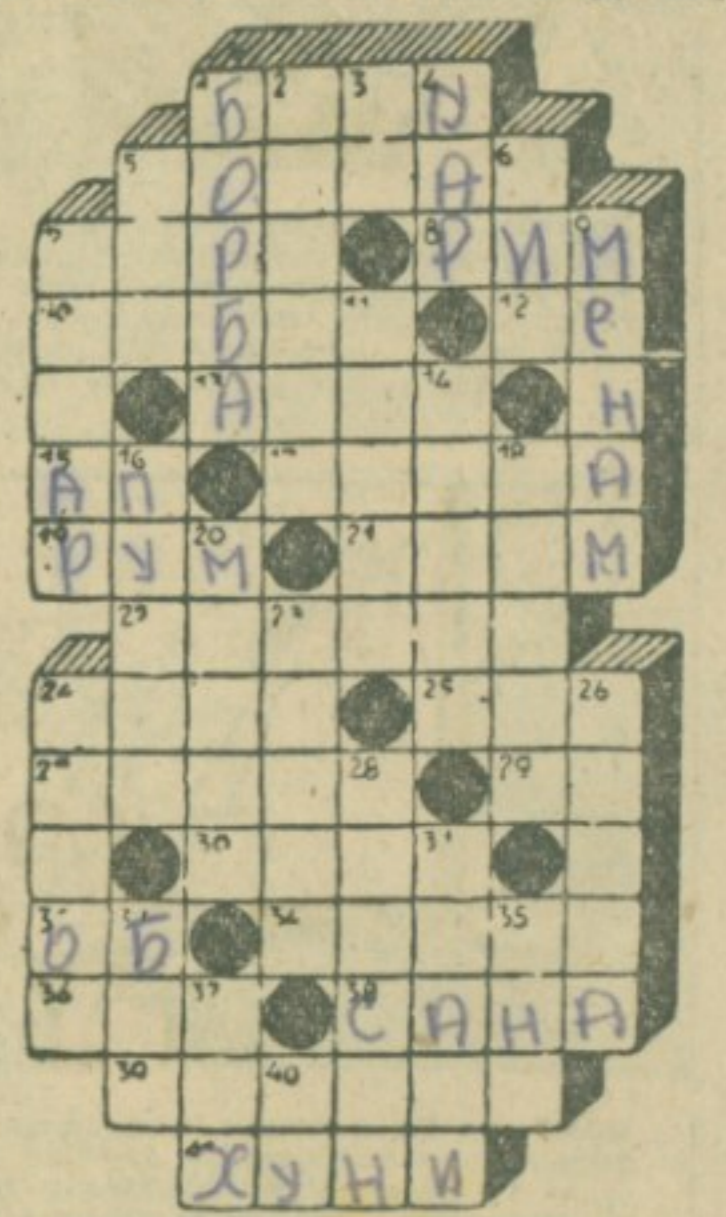

Пртеж А: овај наш модел повећајте или га овакав какав је, исечите и прилепите на обичан папир за писање или картон. Пошто га ишарате бојом, обрежете га и пресевиците на местима где се налазе цртице. Површине X премажите лепком, модел склопите и приприсните оне стране које су налегле. Муштре за корнице В, Ц и Д налазе се постојану пртежа.

УКРАШЕЊЕ

Водоравно: 1) град на Каспском Језеру; 5) аутор дела „Сивано де Беожеок“; 7) кожа (почи); 8) главни град нама суседне државе; 10) кош за жито; 12) негација; 13) река у Јерменији; 15) скраћеница за аутономну покрајину; 17) розина; 19) алкохолно пиће; 21) муслимански свештеник; 23) планина у Грчкој; 24) мушко име; 25) презиме америчког филмског глумца; 27) летописи; 29) сугласник и самогласник; 30) поема Горана Ковачића; 32) река у Сибири; 34) град у Велији; 36) стуб од очврслог вулканског материјала; 38) једна наша понорница; 39) борба е биковима; 41) варварско племе.

Усправно: 1) битка; 2) место у Етиопији; 3) дла елова; 4) скраћеница за Уједињену Арапску Лигу; 5) један од оснивача Рима; 6) место на Приморју; 7) град у Сенегалу; 8) река у Индонезији; 11) француски књижевник („Фелар“); 14) презиме перуанског певачице; 15) наш физичар и проналазач; 18) енглески филозоф; 20) кнез Златне хорде из XIV века; 23) француски писац („Жан Кристоф“); 24) соба за пријем; 25) највећа жлезда човековог тела; 28) паства за обућу; 31) врста хемиских једињења; 33) одбранбени играч; 35) летовалиште на Јадрану; 37) проналазач бацила туберкулозе; 40) хемиски знак за рутенијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

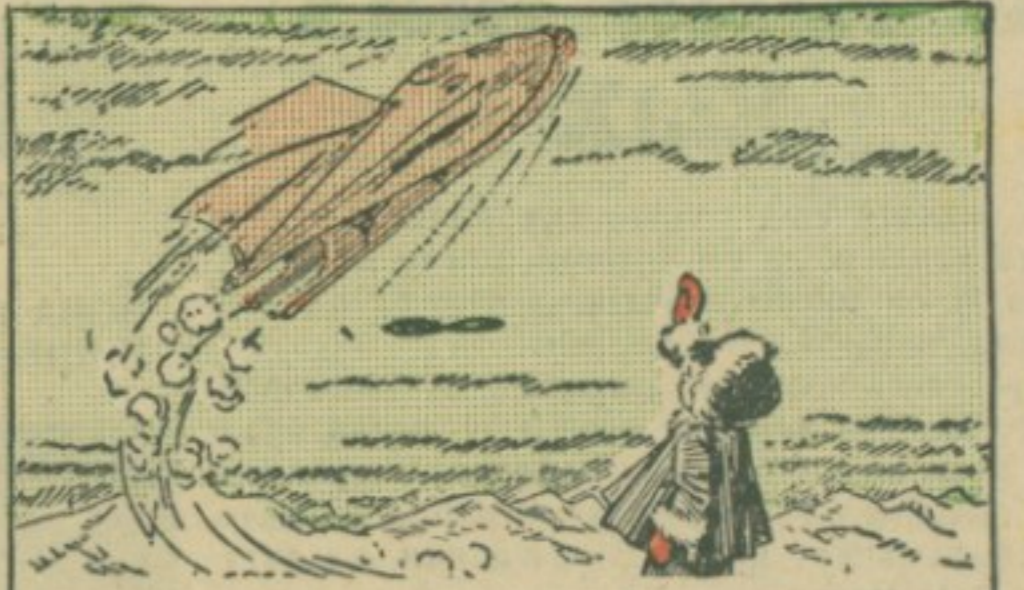
Водоравно: 1) аз; 3) Прут; 5) „Магбет“; 7) кит; 8) кеб; 10) ура; 11) кора; 12) би; 13) ивер; 14) сланик; 17) агон; 18) угарак; 20) Анет; 21) ре; 23) лира; 24) лан; 25) Еол; 26) ево; 27) Невала; 30) футча; 31) ка.

Усправно: 1) Арг; 2) зуб; 3) Пата; 4) тековина; 5) мирис; 6) Терек; 7) куб; 9) Бар; 11) кинор; 15) Лагерлер; 16) Агата; 18) „Унион“; 19) крава; 20) але; 22) ено; 24) „Леда“; 28) Вук; 29) ага.

ЈЕДНОМ УОЧИ НОВЕ ГОДИНЕ

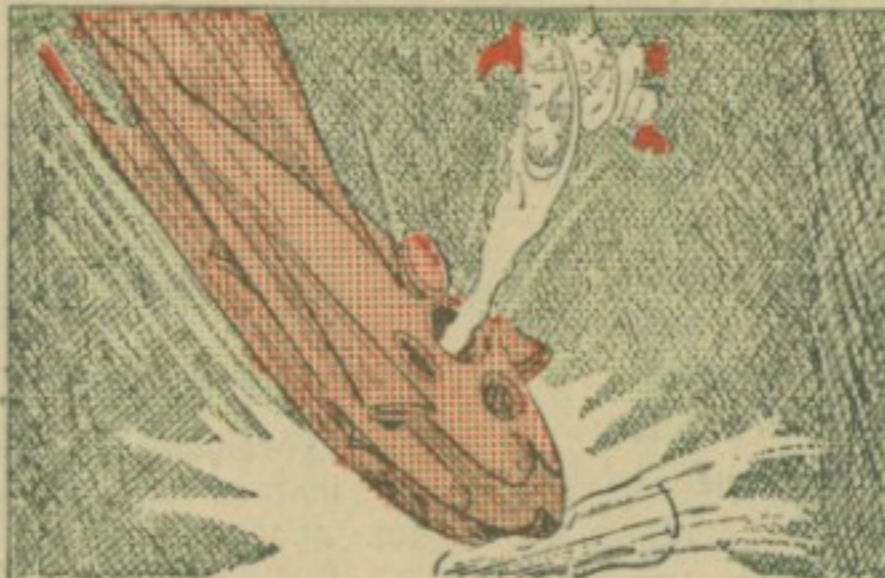
Деда Мраз је одлучио да својим верним крвасима омогући ове године да оду на већ давно заслужени зимски одмор. Због тога је, на његов захтев, његов пријатељ, професор А. Б. В. Ги конструисао санке на млазним погонима. И ево, сви Деда Мразови пријатељи: мали Еским Ески, професор Ги, доктор Дикори са својим мишем, фабрикант времена и госпоња Мраз — окупили су се да испрате Деда Мраза на први пробни лет.

Деда Мраз се понео у млазне санке, затворио врата и укључио мотор. Зу-у-ум! Велика светлуцава летелица нинула се високо у ледено, плаво арктичко небо. Мали Ески дуго је махао Деда Мразу.

На много километара изнад Земље Деда Мразу се страшно придремало. Да би могао мало да отспава укључио је аутоматског пилота. Али... шта је то? „Нос“ једног старог Земљиног сателита жури прецајући му пут.

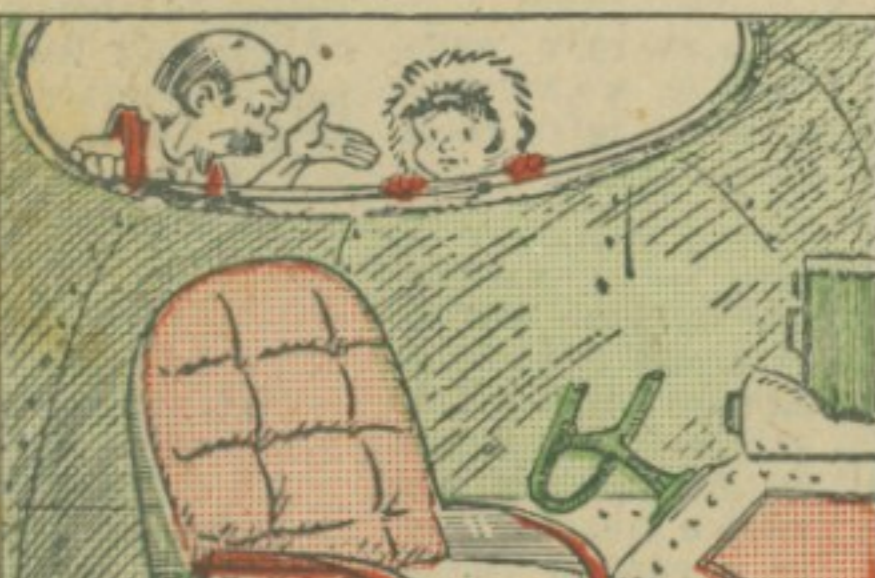
Деда Мразове нове млазне санке судари-ле су се својом снагом с „носом“ сателита. Врата санки су се отворила и Деда Мраз је излетео у васнонски простор повукавши за собом и празну врећу за дечје играчке.

Срећом, врећа се надула као палобран и Деда Мраз се полако спушта према Земљи. Санке на млазним погонима и „нос“ сателита, који је изазвао судар, одлетели су даље остављајући Деда Мраза сасвим самог.

Млазне санке, захваљујући аутоматском пилоту, враћају се на исто место одакле су полетеле и где Деда Мразови пријатељи очекују његов повратак. „Гледајте!“ — уплашено повика Ески — „Врата су отворена!“

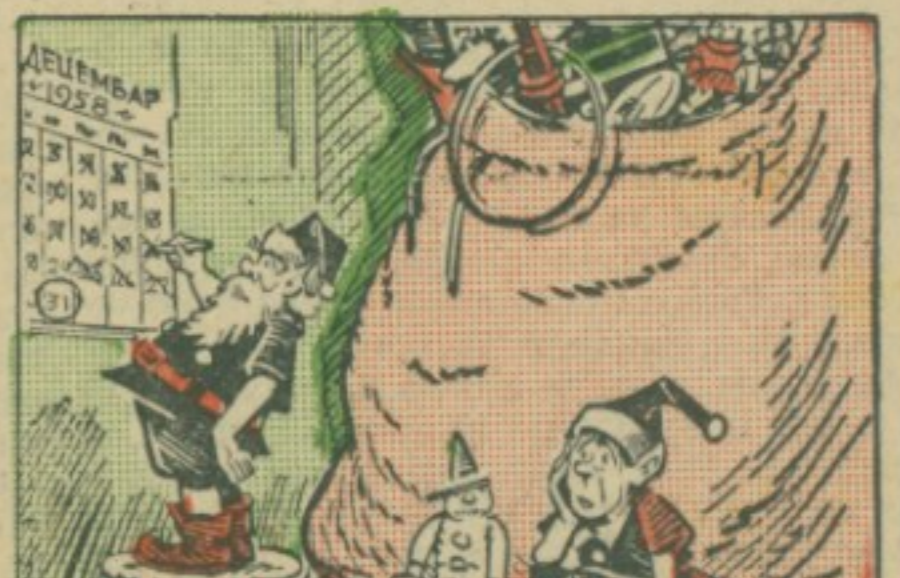
Чим су се санке спустиле Ески и професор Ги полетели су и погледали кроз врата. Њихова странна слушња показала се тачном. На пилотском седишту није било никог. Деда Мраз је нестало.

Деда Мраз је нестало... и нико не зна где би могао бити. Дубоко ожалашћен, Ески одлучио да вест објави свој деци на свету. Ако Деда Мраза не нађу до Нове године... ко ће донети деци новогодишње поклоне?

И тако је Ески преко радиоа и телевизије јавно тужну вест. Очију пуних суза, деца из читавог света саслушала су поруку. Деда Мраз је нестало. Весели дечји смех је замро. Туга се увукла у мала срца.

У Деда Мразовом главном штабу на Северном полу његови помоћници се не радују јавно су извршили све припреме. Узалуд су се трудили. Нема онако ко треба да разнесе играчке доброј деци широм света.

Наједном, Ескију је синула сјајна идеја... Зашто не би организовао трагање за Деда Мразом? Он се мора негде налазити. Брзо је употребао своја три брза зена: Снежка, Студенка и Мраска, и кренуо.

Храбри мали Ески обичао је са својим зечевима читав Арктик пео се на снежне планине, тражио и тражио... али од Деда Мраза ни трага ни гласа. Можда се спустио негде на југу, далеко од Северног пола?

Ескијевом позиву Помозите — Сви — Да — Се — Нађе — Деда — Мраз одазвали су се милиони људи из свих земаља које се помињу у географији. Претражене су чак и афричке цунгле и пустиње. Али, нигде трага од Деда Мраза.

Чак су се и становници земаља далеко од Северног пола, као што је ова „Главом Надолет Земља“, придружили трагању. Питали су кенгуре, коале и птице киви. „Не, Деда Мраз није овде“, — гласно је одговорио.

Трагање за Деда Мразом није успело. Тада професор Ги рече Ескију: „Да пробамо моје ново „електрично уво“. Хвата гласове из целог света. Ако чује однеку дечју радост, сигурно је Деда Мраз тамо!“ Али, дечјег смеха није било.

Ески и остали Деда Мразови пријатељи и не спуте да се он мирно спустио у једно забачено индијанско село где су га радосно дочекали поглавница Бели Овао и његово двоје деце, Мали Јелен и Сребрна Звезда.

Да би се захваљно на срдљивом дочеку, Деда Мраз је начинио играчке поглавничној деци. Њихов смех ублажио је до неке његову жалост што неће стићи да на време и осталој деци однесе новогодишње поклоне.

У главном штабу Деда Мраза, мали Ески наједном је зграбко за руку професора Ги-а — „Погледајте! — узвикну. — Сметометар! Негде су деца срећна! Можете ли да одредите где је то? Деда Мраз је тамо!“

Професор Ги погледао је радио-ману. „Видиш ли ову сјајливу...“ — запитао је Ески-ја. — Ту мора да је Деда Мраз! Без иједне речи Ески је журнуо напоље где су етајале Деда Мразове санке и пуна торба играчака.

„Хеј!“ — довикну му професор. — „Зар нећеш да идиш по Деда Мраза на новим санкама на млазним погонима?“ „Не, хвала!“ — насмејано му одврати Ески. — „Узећу старе Деда Мразове санке и крвасе“... Не-вешт сам за ново.

И док би оком тренуо, Ески је стигао у индијанско село. Ох, како је то био радостан сусрет! „Деда Мраза, — потсетно га је Ески — сутра је Нова година и ви треба да сутра да поделите милионе играчака.“

Обојница су тада скочили у санке. Дуге су махали својим малим индијанским пријатељима, а затим полетели кроз звездану децембарску ноћ довикујући: „Срећна Нова година вама и свој осталој деци на свету!“